

La Costa Brava d'avui vista pels protagonistes del Debat

HEM FORMULAT QUATRE PREGUNTES A TOTES LES PERSONES que van intervenir directament en el Debat Costa Brava, amb la presentació de ponències i comunicacions o amb tasques d'organització i coordinació de les sessions. Amb les respostes rebudes, que agraïm cordialment, s'escriu un capítol substanciós d'aquest dossier: un retrat robot de la Costa Brava actual amb les millores experimentades, els problemes pendents, les deficiències agreujades, els conflictes imprevisibles que s'hi han afegit. Es tracta d'una anàlisi de la situació del litoral en els seus diversos àmbits, en relació a les queixes, les propostes i les esperances de fa vint anys.

1

En quins dels aspectes detectats pel Debat creieu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

2

Quins considereu que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

3

Quins problemes no previstos en el Debat us sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

4

En l'àmbit de la vostra especialització i/o de la vostra intervenció personal en el Debat, quina opinió us mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

Salvador Batalla

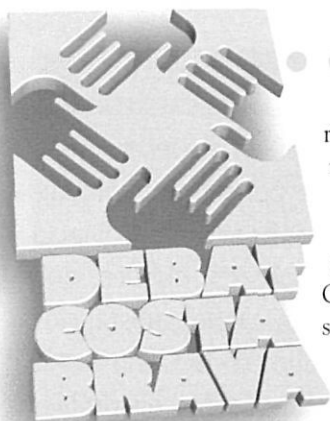
El delegat diocesà de Pastoral de Turisme del Bisbat de Girona, mossèn Narcís Tibau, va presentar al Debat la comunicació *L'Església del Bisbat de Girona en el turisme de la Costa*. Les respostes a l'enquesta les ha fet ara mossèn Salvador Batalla, que el va succeir en aquell càrrec.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

Crec que cal distingir els següents aspectes:

- a) Infraestructures
- b) Urbanització i ecologia
- c) Aspectes humans i socials

a) Infraestructures. Crec que, quant a la xarxa viària i, en conjunt, als accessos a les poblacions, s'ha millorat molt. Referent a la Sanitat, els dos nous hospitals de Palamós i el de Blanes, junt amb la remodelació de l'Hospital de Figueres, cobreixen les necessitats sanitàries. L'assistència primà-

ria és, en el conjunt d'ambulatoris, la que ofereix millors serveis. En l'aspecte cultural, tot i la continuació dels grans concerts de Perelada, Torroella, Calonge, Sant Feliu de Guíxols, se n'han perduts pel camí, com el de Palamós. No s'han creat noves iniciatives culturals.

S'ha perfeccionat la neteja de platges, sorres i aigua del mar, però l'entorn, els carrers, places, no acaben de trobar el seu millorament. Els passos fets, quant a la seguretat ciutadana, són encara poc significatius, com per a valorar-los definitivament.

b) Quant a la política d'urbanització i planificació, com direm més tard, continuen perpetuant-se els mateixos problemes.

c) El turisme, a la Costa Brava, continua com a fenomen quantitatiu a l'estiu, en els mesos de juliol i agost. Altra cosa és, en l'aspecte qualitatiu.

Humanament i socialment, els turistes ja no impacten, en la vida de la societat d'avui. No són ni un accident ni una circumstància.

A més de suposar un millorament en el nivell de vida, ha potenciat una important xarxa hotelera, ha fomentat una relació amb gent d'altres llengües i cultures, ha desenvolupat un fort sentit de tolerància i convivència; un cert millorament en la cultura, les relacions interpersonals, per remarcar-ne alguna.

Quant a la professionalització, hi ha hagut un notable avenç. Els professionals del turisme ara tenen la possibilitat d'una formació a partir de les escoles de turisme i d'hostaleria que han augmentat en nombre.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

Hom diria, tots aquells que fan referència a l'ordenació del territori, a les urbanitzacions i plans parcials, i a la no creació d'estructures hoteleres, esportives, d'animació cultural i turística.

a) Ordenació de territori. Es continua sense una política de planificació del territori, permetent continuats atemptats, amb edificacions a primera línia, sense tenir en compte l'entorn i el paisatge. Estem, encara, en l'explotació capitalista del sòl. El món de l'urbanisme, a casa nostra, de si mateix mafiós, s'accentua en les zones turístiques, on els ajuntaments estan pressionats i claudiquen a les iniciatives privades, en diferència de parer, en apreciacions arbitràries.

Algunes urbanitzacions o plans parcials encara no estan legalitzats i, algunes, s'han legalitzat, sense els requisits necessaris.

b) Les estructures hoteleres, en el pas dels anys, han sofert del seu ús i han posat en evidència la mediocritat de la seva construcció i la manca de racionalització dels espais, llargades i altures, dels diferents serveis. No s'ha previst la remodelació dels establiments i l'apilonament d'hotels, restaurants, comerços, fent difícils les possibilitats econòmiques d'aquests.

Continua persistint la manca d'ordenació de les estructures turístiques, que no es poden deixar només en mans de la iniciativa privada, sinó, coordinades per l'Administració.

c) En l'aspecte cultural i d'animació turística, continua un gran buit, tot reconeixent el treball puntual de l'Ajuntament de Girona i d'altres consistoris, de fer conèixer les ciutats i viles, amb els seus atractius culturals.

Hi ha poques guies informatives del nostre patrimoni cultural, poca il·luminació als nostres monuments.

L'animació turística complementària, per part dels hotelers, ajuntaments i associacions, és escassa i poc consistent.

L'animació cultural i turística és encara quelcom per aconseguir. Subratllaria la bona gestió de l'Ajuntament de les Preses, en tot el que significa estructures d'esplai i de lleure, tant per als vilatans, com per als visitants.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

El turisme té, al capdavant dels anys, unes modificacions i evolucions que depenen de les necessitats i aspiracions de la societat actual.

Tot i que les previsions del Debat són tan actuals com fa vint anys, només faria unes remarques.

1. El turisme de sol i platja, encara que no sigui acabat, ho hauria d'ésser-ho, per a la gent del turisme. Si no està superat, ho serà dintre de poc temps.

2. El turisme actual és més exigent, no només en els serveis hotelers, sinó que exigeix uns serveis perfectes, amb la possibilitat de trobar uns al·licients culturals i d'animació turística.

Els hotelers i els ajuntaments han de pensar que han de tenir una escola de l'esplai, amb monitors, programes, viatges alternatius, etc.

2. Cal un treball de conjunt, entre la iniciativa privada i les administracions. A casa nostra, no hi ha política turística, tothom acampa com vol i pot.

Cal un organisme social que vetlli pel turisme i sigui un pont entre la iniciativa privada i les seves associacions i l'administració municipal i autonòmica.

4. No n'hi ha prou de lamentar l'eliminació de la Conselleria de Turisme, aspecte poc prudent i mesurat per part de la Generalitat, sinó demanar un pla quinquenal, a la Direcció General de Turisme que marqui els objectius, la programació, promoció de la política turística, junt amb una gestió, mitjans i revisió. S'hauria d'acabar amb una Direcció General de comunicació de peticions, subvencions, queixes, amb una altra de més operativa i eficaç.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

En el Debat de la Costa Brava, de fa vint anys, la intervenció del Delegat de la Pastoral de Turisme feia un resum del treball «Sociologia i Pastoral del Turisme, a la Costa Brava i Maresme», dirigit pel Dr. Rogeli Duocastella, un dels llibres de l'anàlisi turística millors que s'han escrit en el nostre país.

En aquest treball es proposen diverses actituds, objectius i propostes que l'Església intentaria portar a cap. Hom hi veuria les següents matisacions:

1. L'Església ha superat el moralisme dels primers temps. Avui, ningú no pensa que, davant del fet turístic, els turistes siguin encarnacions del mal que s'hagin d'inhabilitar amb normes estrictes i prohibitives. El turisme és una oportunitat religiosa, però no està exempta de riscos.

2. El pensament de l'Església davant de l'oci i l'esplai, crec que és molt positiu.

Considera que el temps d'esplai, d'oci, de turisme, és un temps per a trobar-se amb Déu, amb un mateix, amb els altres, amb la natura, temps per viure els dons de la Creació, de la llibertat, de la Gràcia. Hi podríem enumerar les immenses possibilitats: el descans que repara de la fatiga física i psíquica; l'encontre directe i enriquidor amb la natura; el desenvolupament personal, amb l'oportunitat de realitzar desitjos incomplets, l'autoreflexió, l'ampliació d'horitzons culturals...

3. L'Església diocesana, durant aquests vint anys, també ha detectat i experimentat una modalitat que és tant o més important que l'afluència del turisme internacional, parlo dels Caps de Setmana, dels que tenen la segona residència secundària, al nostre bisbat.

La proximitat a l'Àrea Metropolitana de Barcelona i les noves autopistes, fa que el nombre d'un altre tipus de residents, sigui una preocupació pastoral de l'Església, ja que són sempre els mateixos residents. Com incorporar, evangelitzar i integrar aquests col·lectius a les comunitats parroquials és, avui, un repte que planteja a l'Església Diocesana. En el marc de l'esdevenidor, la situació de l'Església Diocesana realitza la seva tasca pastoral en el món del turisme, en les mateixes línies que s'apuntaven fa vint anys. No deixa que la realitat pastoral gironina no està en els seus punts més àlgids, el retorn de la Sagristia, a l'interior de l'Església, l'edat avançada dels preveres, la manca d'acoplament a la societat democràtica, la profunda secularització de la societat catalana, per dir-ne algunes causes, és un fre aturador a la tasca evangelitzadora i profètica de l'Església.

La nostra Església continua oferint:

a) Celebracions litúrgiques, per als turistes i per a la comunitat autòctona. Són dues-centes vuitanta-una celebracions de l'Eucaristia que se celebren a les parròquies de turisme. Normalment, en cada una de les parròquies, hi ha una missa internacional i, en la seva majoria, hi ha un mot d'acolliment i de salutació.

b) Ofereix els espais i centres, per a les activitats que s'hi puguin desenvolupar.

c) Informació d'horaris de les celebracions litúrgiques, d'assistència social, d'atenció personalitzada. Publicacions, fullets sobre la realitat del nostre Bisbat i les possibilitats turístiques: per exemple: «Arrels de Catalunya», en sis idiomes, «Rutes de la Fe», en francès i català.

d) La salutació del Sr. Bisbe de Girona, Mons. Jaume Camprodón, aquest any, en deu idiomes, que és ja una tradició diocesana i, que pel seu valuós contingut, mereix els elogis dels mateixos turistes.

e) El treball de la Delegació de la Pastoral del Turisme, amb els professionals del ram, amb unes conferències i un seguiment de persones i temes.

f) La Missa internacional de Roses, l'Ulteria de Platja d'Aro, són signes més massius i compartits de l'Església Universal.

Però el gran desafiament per a l'Església és actualitzar el gran anunci de la Bona Nova, davant les exigències i complexitats del món d'avui. Un anunci alliberador, capaç de fer viure a totes les persones, en especial, als cristians, el temps lliure, el temps de turisme, com un element transformador, de la dignitat humana. Esdevenir practicants d'oci i servir el turisme, com un factor positiu, humanament i socialment.

Martí Boada

Va presentar al Debat la comunicació *Els Aiguamolls de l'Empordà, reserva necessària*. Actualment és naturalista. Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

— Essencialment i decisivament, crec que actualment hi ha una situació políticament democràtica.

Ha millorat els darrers 5/6 anys la gestió de la qualitat de la franja litoral pel que fa a la qualitat de les platges (sorra, serveis, infraestructura, col·lectors, emissor i controls de qualitat).

En l'aspecte urbanístic perdura una certa política de màniga ampla en alguns municipis.

S'han perdut espais de qualitat paisatgística.

Se n'han salvaguardat alguns de rellevants, com els Aiguamolls de l'Empordà.

Hi ha manca de definició amb espais com cala Castell, Serra Verdera, Cap de Creus, Aiguamolls del Baix Empordà, Daró, Ter Vell, estany d'Ullastret, Pals.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

— Citats en la primera pregunta. A més perduren alguns problemes de gestió poc controlada d'algunes conques com el Ter, la Muga o el Fluvià, en matèria d'explotació d'àrids i d'abocaments de residus urbans, agrícoles i industrials.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

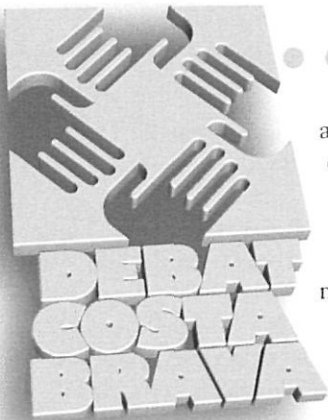
— Hiperfrequentació.

— Increment dels problemes de contaminació.

— Pèrdua de biodiversitat.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

— La meva intervenció estava orientada a la salvaguarda dels aiguamolls empordanesos en general. En

aquest sentit estic satisfet pel que fa a la situació de protecció i de gestió sota la figura de Parc Natural, pel que fa als de l'Alt Empordà. No puc dir el mateix dels del Baix Empordà.

Tinc un cert nivell de preocupació per la conservació d'alguns paisatges com: l'Illa de Canet de Verges, presa

de Colomers, Ter Vell, bassa de Mas Pinell, Montgrí, Montgó, Sobrestany.

Joan Cals

Va ser l'iniciador i impulsor del Debat i hi va presentar la comunicació *Els parcs naturals en l'ordenació de les comarques gironines del litoral*. Actualment és catedràtic d'Economia a la Universitat Autònoma de Barcelona.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

Considero que les millores s'han produït en molts aspectes i que la Costa Brava ha participat en bona mesura del gran progrés que ha fet Catalunya. En un pla general, la democratització de la vida política i l'accés a l'autonomia; un enfortiment general de les administracions públiques en la seva capacitat de gestió i d'inversió; l'aplicació de polítiques públiques més actives i adequades als problemes, i un augment notable del nivell de vida. En un pla més concret, els avenços en sanitat, educació i en serveis públics diversos; el suport a la cultura catalana i, en paraules del Debat, «*el foment d'estudis locals i comarcals i la creació de museus informatius i vius a través dels quals es conservin i s'expliquin les relíquies d'un passat irrenunciables*»; el tractament d'alguns nuclis antics i façanes marítimes; l'ampliació, insuficient, de la infraestructura de carreteres, bé que massa agressiva amb l'entorn; la construcció d'estacions depuradores i, finalment, les inversions fetes en instal·lacions esportives i en l'oferta turística complementària són, per a mi, alguns dels exemples més notoris de millora.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

Em produeix una gran tristesa la continuïtat en la degradació general de l'espai no urbanitzable així com l'extraordinària lentitud i les vacil·lacions en les mesures de protecció dels escassos espais «naturals» i paisatges singulars que ens resten, sobretot perquè fa anys que observo una demoralitzadora combinació de passivitat de moltes instàncies oficials amb un cert adormiment i insensibilitat ciutadana. En el terreny econòmic, les activitats primàries segueixen retrocedint i tenen davant seu unes perspectives incertes, més aviat dolentes; la base industrial no s'ha eixamplat i el negoci del turisme es troba, vint anys després, jugant el mateix paper destacat i amb problemes que, en força aspectes, són semblants als de llavors.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

El Debat Costa Brava, els seus diagnòstics i propostes, han de ser entesos en el context d'una època autoritària i de transició. Per això, no contemplaven els problemes de l'acció col·lectiva en una societat democràtica; per exemple, com tractar eficaçment, en la pluralitat política, l'especulació del sòl, l'urbanisme i la qualitat de vida, en una zona volcada al turisme i a la segona residència. Aquí rau, en bona part, el quid de la qüestió, per a l'agricultura, els problemes derivats de la Política Agrària Comuna de la Unió Europea i els compromisos de lliberalització i desprotecció que aquesta va firmar amb el GATT el 1993; per a la indústria, els que provoca la globalització de l'economia; per a la construcció, la progressiva adaptació a una fase de menor creixement de la demanda de residència secundària i, per al turisme, els lligats als problemes de competitivitat que comporten els grans canvis que s'estan produint en els mercats turístics.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

La Declaració final del Debat Costa Brava era molt ambiciosa, en alguns aspectes utòpica i en altres poc realista, però, en conjunt, crec que tenia un gran interès. I aquest no provenia només del batec cívic que el Debat transmetia, sinó també de la vàlua de part de les seves anàlisis i propostes tècniques; des d'aquest segon punt de vista, em sap greu que no hagi merescut més atenció i que actualment encara puguem afirmar —jo així ho crec— que conté un potencial considerable de propostes útils a desenvolupar, si bé cal saber-ne fer una lectura posada al dia. La meua opinió sobre la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes sorgides del Debat no la puc sintetitzar en unes poques paraules, ja que hauria de ser el resultat d'agregar valoracions d'una gamma àmplia segons les qüestions a què ens referim; altrament dit, és una opinió caracteritzada per clarsobscurs intensos.

Jordi Comas

Va presentar al Debat la comunicació *Experiències de Promoció Turística*. És empresari turístic.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys? Ha millorat en diferents camps;

a) Al camp institucional, amb la normalització demogràfica i la recuperació de la nostra generalitat com institució sobirana de Catalunya, demanda fortament desitjada al marc del Debat.

b) A l'àmbit físic i territorial amb la plena instal·lació d'estacions depuradores d'aigua i l'abastament racional d'aigua a tota la costa, en aquell moment hi havia greus mancances al Nord i al Sud de la costa.

c) Amb la normalització institucional hi ha hagut una clara consciència de recuperació de nuclis antics i la plena realització de plans generals ha possibilitat una racionalització positiva de l'urbanisme dels nostres pobles i vil·les.

d) Una plena instal·lació de serveis sanitaris, hospitals CAP locals i millor qualitat de medicina, la comarcalització dels hospitals ha fet possible una millor qualitat de vida i la *confiança tant dels nostres ciutadans com dels visitants* a tenir a mà un servei que garanteix la nostra salut.

e) Una total i eficaç escolarització de tots els joves, amb una xarxa escolar molt racional, amb una forta caixa, la de l'FP i esperem que amb la nova llei quedi solucionada. La creació de la Universitat de Girona estic convençut que serà un fet determinant per la millora de tot el nostre futur en tots els camps.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

Hi ha diversos problemes antics que encara són iguals o semblants; i són els següents, amb el meu criteri:

a) El debat recollia com un estat d'ànima general al camp urbanístic la necessitat d'elaborar un pla general d'Ordenació del territori i desgraciadament han passat vint anys i el més calent és a l'aigüera, creiem que aquest és l'ABC del nostre futur.

b) *Les hisendes locals tenen greus problemes de financiació*, tot i que la pressió fiscal ha pujat de forma geomètrica la manca de bona gestió administrativa dels nostres ajuntaments fan que els dèficits siguin crònics.

c) La manca de protecció de les nostres àrees forestals i la falta de consciència cívica fa que el risc d'incendis sigui un problema greu per la conservació de la natura.

d) La xarxa viària desgraciadament és la mateixa que hi havia en aquell moment, llevat de realitzacions puntuals com la Tossa-Lloret o la de Santa Cristina d'Aro a Palamós. L'increment del parc automobilístic no ha provocat una millora i una racionalització de la nostra xarxa viària, hi ha hagut una atenció prioritària a les altres zones del nostre territori per generar un millor reequilibri del territori, però aquesta mancança ens pot generar greus problemes al futur.

e) Aquesta anomalia ha generat un greu problema de transports, especialment públics, a on no existeix una xarxa racional de transport, donant-se el fet que no hi ha eines articulades al llarg del territori litoral, entre pobles veïns moltes vegades.

f) L'aeroport de Girona, lluny d'avançar, ha retrocedit greument en el tràmit de viatgers. Ha faltat una decidida i enèrgica voluntat de poder esdevenir l'aeroport complementari de Barcelona i en aquests moments és força preocupant el seu esdevenidor, entretant s'aixequen veus que reclamen un segon aeroport a Barcelona i aquest el tenim infrautilitzat.

g) La indústria hotelera arrossega un mal crònic, continua la manca de formació professional adequada i l'envelliment de les instal·lacions. La posada en aquest moment pràcticament al límit de la demanda del mercat. La manca d'una nova política turística demanada al Debat, malauradament no s'ha vist completa. Més greu és el sector dels aparcaments, que aquests sí que, en general, han quedat fora del mercat, servint només com a segona residència.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

a) La forta competència de noves àrees tant a la Mediterrània com al Caraïb i a l'Extrem Orient fan veure el futur de la nostra Costa amb preocupació. Si no som capaços d'adaptar-nos a les noves demandes del mercat, ho passarem molt malament.

El model turístic convencional està obsolet, les vacances fraccionades i l'estat de crisi permanent pel fet que passem a una nova era, generen una inquietud molt important de l'estat d'ànim de la gent.

D'altra part com a sector Econòmic el turisme ha esdevingut el primer a nivell mundial per davant de sectors tan emblemàtics com l'automòbil o el petroli.

b) El desenvolupament ràpid de les tècniques inforàtiques ha generat una nova forma de gestió en tots els camps, tècnic administratiu i comercial. Les administracions locals han quedat desfasades i no responen positivament a les necessitats del moment. Malauradament grans recursos que hauríem de poder optimitzar i administrar millor, sense que els nostres pobles perdin la seva pròpia identitat i personalitat, en el futur serà necessari crear Agrupacions Administratives noves que racionalitzin la gestió i provoquin fortes economies d'Escala a nivell municipal.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

En el camp de la meua especialització, desgraciadament hem anat enrere. La promoció s'ha tractat als nostres ajuntaments, institucions i indústria turística en general amb molta precarietat, provocant una forta davallada de la nostra presència en els mercats emissors i ha generat un descoïment de la nostra zona a l'àrea de la Unió Europea, cosa encara més preocupant ja que des del 1986 som membres de ple dret d'aquesta institució.

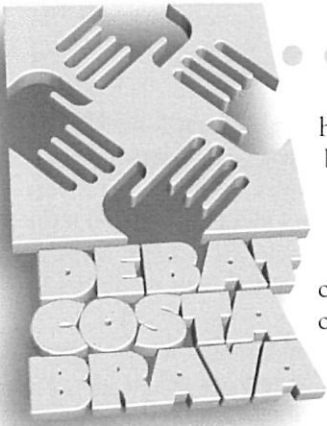
Joan Domènech

Va presentar al Debat la comunicació *Les escoles a la Costa Brava*. Va ser alcalde de Lloret de Mar. Actualment és diputat ponent d'Ensenyament i Cultura de la Diputació de Girona.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

A) Àmbit físic i territorial.

Fruit d'una major conscienciació i de la feina de l'anomenat Consorci de la Costa Brava creat als anys seixanta, s'ha millorat el tema de la contaminació (s'han anat creant i renovant depuradores i emissaris submarins, s'han netejat les platges –sorra i aigua–, s'han modernitzat els abocadors...). També, fruit de la sensibilització, han sorgit col·lectius estables –a Lloret, per exemple, el Demall– que han mantingut una actitud crítica i de vigilància, hi ha

hagut operacions de grups semblants, submarinistes, etc., propugnant i portant a terme la neteja del fons del mar...`

S'ha aconseguit la protecció de determinades zones de la costa (almenys de nom!).

S'ha intensificat la recuperació de la consciència del passat i de la pròpia personalitat (actes, conferències, publicacions, creació d'Arxius i Museus, nuclis resistents, entitats...). En aquesta línia s'han recuperat camins, festes, ermites,...

S'ha frenat l'especulació –no en el grau que convindria–. S'ha aturat la construcció indiscriminada de ports, urbanitzacions i elements pensats només per a uns determinats interessos. S'han millorat les urbanitzacions existents, donant-hi serveis, etc.

Ha millorat molt la xarxa de carreteres, connectada ara cap a l'interior mercès a l'Eix Transversal.

Hi ha una nova visió urbanística, tendent a fer illes de vianants, treure cotxes a la perifèria, crear aparcaments, buscar ciutats i pobles on es pugui viure...

B) Àmbit econòmic.

S'han creat algunes noves indústries compatibles amb el desplegament turístic.

Les hisendes locals han millorat força.

S'ha controlat més la segona residència, que en alguns llocs –els que estan a una hora o menys d'autopista de Barcelona– s'ha convertit pràcticament en primera residència.

Ha afluïtat la immigració (almenys del sud d'Espanya).

La intervenció dels sindicats –últimament més moderada i menys demagògica– ha millorat els salaris i la situació dels treballadors (higiene, habitatge...) evitant antigues explotacions.

S'han millorat els serveis d'alguns hotels (per normativa imposada o per pròpia iniciativa) i en el sector hi ha hagut moviments tendents a autoconscienciar-se de la necessitat de reconvertir-se i de posar-hi imaginació.

En el camp de les agències de viatge i del turisme en general, s'ha començat a tenir en compte altres factors d'atracció diferents del sol, el mar i el sexe.

S'han creat alguns parcs d'atracció i elements complementaris de l'oferta turística.

C) Aspectes humans.

S'intenta refer el trencament amb el passat.

Es torna a fomentar la vida als casinos, casals, centres d'estudis locals i comarcals, es fan museus vius, explicatius...

L'equipament escolar és actualment força complet. S'han construït moltes escoles noves i també instituts i centres de formació professional, de manera que, en aquests darrers casos, la mainada ja no s'ha de desarrelar i anar a centres de la capital de província o passar tot el dia a fora.

L'educació és més connectada amb la realitat.

S'ha imposat la llengua catalana. Generalment, la història del país és ensenyada i el coneixement del que era i

és la Costa Brava i la respectiva localitat s'ofereix a l'alumnat. A nivell comarcal s'han creat els Centres de Recursos, llocs on disposen de material monogràfic de la zona per facilitar als mestres.

Les associacions de pares han ajudat –excepcions a part– al desplegament d'activitats culturals i extraescolars.

En el camp de la Sanitat s'ha avançat molt. El mapa sanitari ha permès disposar d'importants hospitals comarcals –Blanes, Palamós,...– i de la deguda xarxa de centres d'Atenció Primària. Els antics hospitals de poble s'han reconvertit en geriàtrics, que també compleixen el seu servei.

Han augmentat, en el camp privat, els centres mèdics que ofereixen els seus serveis.

Hi ha un procés social que implica una major participació ciutadana en l'organització de festes, actes cívics, etc.

S'ha recuperat la memòria popular, els noms típics dels carrers dels pobles, el record i la reivindicació d'alguns personatges...

Les influències externes, si bé a vegades han resultat perjudicials –ja en parlarem allà on toqui– també han perfilat una societat més pluralista i oberta.

La creació de comissaries de policia autòctona –Mossos d'Esquadra– ha despertat bones expectatives de cara al futur. Hi ha més confiança i s'espera que disminueixi la delinqüència i la inseguretat ciutadana.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

A) Àmbit físic i territorial.

En algunes zones segueix la destrucció –més o menys disfressada–, continuen imposant-se grups de pressió o d'interessos –també maquillats i, a vegades, dins dels mateixos partits polítics, siguin del color que siguin–, segueixen sense fer-se plantejaments globals de la Costa Brava i lleis que siguin decisives i contundents i es presten menys a interpretacions interessades.

Hi ha punts on la inseguretat ciutadana –agressions, robatoris, sobretot de nit– segueix essent notòria.

B) Àmbit econòmic.

En termes generals, la indústria hotelera no ha fet el canvi que havia de fer. No hi ha prou reconversió física i mental.

Els invents promocionals són, sovint, pitjors.

L'oferta turística segueix descoordinada, en pla de franc tirador. Cadascú va pel seu costat.

La història de la Comunitat Turística de la Costa Brava és, en general, la història d'un fracàs.

El Patronat de Turisme, pel seu cantó, no acaba de donar tot el que caldria esperar-ne.

Seguim amb una política de preus inadequada i amb una oferta de serveis rutinària i allunyada del que caldria. Sovint, la relació preus/servei no és correcta.

Ha augmentat la presència estrangera, pel que fa als negocis, la qual cosa, a vegades, propicia l'existència d'autèntiques màfies organitzades que es fan els amos de determinats sectors i distorsionen la dinàmica dels pobles.

Encara que a molts llocs de la Costa Brava la referència a la pesca és pura anècdota, cal dir, de passada, que les lleis que la Generalitat ha tret referides a aquesta activitat del sector primari, lluny de tallar les infraccions que veiem cometre en aquest camp –pesca amb malla excessivament petita, pesca arran de platja, en profunditats no correctes–, han fastiguejat els pescadors amateurs, els vells llops de mar que mantenien la il·lusió de sortir a pescar de tant en tant per a la família, etc. Hi ha hagut molt poc tacte i gràcia en fer l'articulat i en aplicar-lo.

C) Aspectes humans.

S'han continuat adulterant les relacions humanes.

És evident que ha seguit –per la mateixa dinàmica i lògica dels temps i del creixement– una progressiva desaparició del clima de poble, només parcialment recuperat per determinades iniciatives. A l'allau massiva i sobtada d'immigrants del sud o d'enllà de l'Ebre al seu moment, sense un ritme acompassat que permetés la integració sense traumes, ha seguit darrerament l'allau de gent d'altres llocs d'Europa o del Nord d'Àfrica. Un sector dels estrangers s'ha incorporat per a fer negoci i, emparat en les lleis noves i en el tractat de Maastrich, es mou amb una certa arrogància que dificulta una bona relació. Per al que els convé (beneficis) tenen els drets de la gent del poble, per al que no els convé segueixen essent forasters. Una part d'estrangers incorporats procedeixen de l'Est. D'aquests, els més raonables i que s'integren, sobretot a nivell de llengua, amb gran facilitat, són els refugiats de l'àmbit iugoslau.

L'altre sector –gent del nord d'Àfrica– és relativament abundós i no sempre exemplar, cívicament. La seva arribada ha coincidit amb l'aplicació de lleis que respecten encertadament la personalitat dels forasters però que, mal digerides per la manca de cultura dels individus afectats –el nivell és baix– i, sovint, per la normativa d'una religió molt diferent, més radical i intolerant, els ha envalentonat– a vegades mal aconsellats per juristes que han vist, en la seva actitud de recolzament incondicional, la forma de sobresortir, o per conveniències de partits polítics que han aplicat molta demagògia interessada– i els manté en una posició poc favorable a la integració i a seguir el ritme de la gent del poble.

S'ha parlat, molt sovint, de la formació adequada de la gent que treballa a la Costa Brava. S'ha insistit, per exemple, en la conveniència d'una Escola d'Hosteleria. Concretament, a Lloret de Mar, s'ha gairebé establert. Però no s'acaba de portar a la pràctica. Dóna la impressió que no hi ha un interès real des de les instàncies superiors o que els mateixos hotelers i gent del ram, que n'haurien de ser els beneficiats, se n'inhibeixen, fent el doble joc de mostrar-s'hi favorables per un cantó però de preferir la situació actual, per l'altre, atès que anar agafant gent nova cada vegada, malgrat la manca de professionalitat, permet als empresaris llogar a un preu per sota dels que s'haurien de pagar si es treballés amb gent qualificada...

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

En primer lloc, no podem obviar el canvi de règim i, per tant, la posada en pràctica de noves lleis. El marc, doncs, és afortunadament diferent, però si, per una banda,

l'adveniment de la democràcia ha influït en sentit positiu sobre molts temes que preocupaven, per altra, i com a conseqüència, també han sorgit situacions abans imprevisibles, que no sempre tenen una incidència favorable.

A nivell escolar, l'arribada de gent estrangera ha ocasionat molts replantejaments. En el moment del Debat Costa Brava, tot just apuntàvem tímidament aquest problema. Ara hi és accentuat, si bé també cal dir que la Generalitat l'ha assumit i s'han dotat les escoles on es dona el fenomen de mitjans humans –mestres de suport i de compensatòria– i material apropiat –no tant com caldria–. Amb tot, el problema hi és i no sempre és fàcil de resoldre.

En el camp comercial han aparegut, també, nous sistemes de venda que han canviat la visió que se'n tenia fins ara. Per exemple, els complexos on els turistes són portats pels guies –vol dir, doncs, que hi ha bona comissió– i on es pot comprar material a pagar un cop s'ha retornat al país d'origen.

En aquest camp comercial també cal tenir en compte la transformació general que hi ha hagut arreu amb l'aparició de les grans superfícies, i la pressió que les empreses corresponents exerceixen en molts aspectes, alguns dels quals ja hem tocat en altres paràgrafs: horaris llargs, tendència a evitar les festes, pretesos privilegis, a vegades conxorxes urbanístiques no prou clares per establir-se, etc.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

El camp que jo vaig tractar va ser l'ensenyament.

Evidentment, la cosa ha canviat d'una manera notòria.

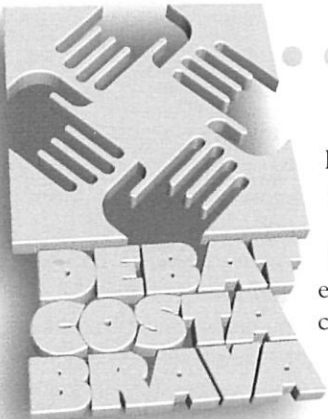
En haver aparegut una nova llei –la LOGSE, que llavors no hi era– que hi ha incidit força, i al marge que sigui o no la Costa Brava, –vull dir que no s'ha fet, doncs, per solucionar res específic de la zona, tot i que l'ha afavorida– ens hem trobat amb una intensificació de l'educació infantil i primària.

Els equipaments escolars de primària han augmentat, se n'han renovat molts –en escoles que, per l'antiguitat o per l'espai reduït ja resultaven obsoletes–, les construccions de nova planta són, en general, d'una gran dignitat, amb materials bons, espais amplis, patis espaiosos, etc. corregint així moltes de les deficiències que abans resultaven endèmiques.

Les classes estan molt menys carregades. La ratio, per tant, ha baixat. Hi ha més material –no tot el que els mestres voldrien– i molts més recursos.

A nivell humà s'han incorporat a les escoles mestres de suport per a casos de retard, mestres de compensatòria per a casos conflictius o de manca d'integració social, mestres d'educació especial, per a situacions ja detectades de deficiències intel·lectuals, s'ha afavorit la integració –de tot tipus, no solament de races i de nacionalitats sinó també d'alumnes amb particularitats psíquiques, físiques o funcionals –i no vol dir això que s'hagi trobat la panacea–, s'ha atès el que ara se'n diu la interculturalitat i procurat que resultés beneficiosa...

Tot i que encara hi ha força escoles encarrades o ancorades en visions periclitades, en general hi ha un moviment de mestres positiu que –per llei i per voluntat– ha portat l'aire del canvi arreu.

Rellegint els comentaris del Debat Costa Brava gairebé quedo sorprès que demanéssim o trobéssim bé una o dues hores setmanals de català. Ara es donen les convenients, com correspon a una llengua normal i, a més, la majoria d'assignatures s'ensenyen en català.

Queden alguns repetanis, però cal esperar que són espècies a extingir. De tota manera, cal no ser triomfalistes del tot respecte a l'èxit assolit. La realitat està entre les estadístiques que dóna la Generalitat i els esquinçaments de camisa de Don Alejo. De normalització total, res de res.

S'ha acabat amb allò que, en apropar-se l'estiu, els vailets d'una certa edat practicaven l'absentisme de l'escola per anar a treballar. La llei i les inspeccions laborals ho han exterminat.

S'han fomentat les associacions de pares (APAS) que, en general, han ajudat molt. (També és cert que falta formació, sovint, perquè entenguin on acaba la seva intervenció!), s'ha descentralitzat l'escola, les institucions la tenen molt més en compte i l'ajuden...

És clar que, paral·lelament, hi ha hagut una moda de desprestigiar el mestre —alguns s'ho han buscat—. Tothom s'hi atreueix. S'ha passat del mestre reverenciat al mestre ignorat, en el millor dels casos.

A nivell de secundària, han augmentat considerablement els instituts i els centres de Formació Professional. Ben entès que, al nostre judici, aquesta darrera especialitat continua sense ser el que hauria de ser.

En el moment en què vam estudiar la situació de la Costa Brava per al tema del Debat, hi havia a la zona uns tres instituts de secundària i uns quatre centres de Formació Professional. Ara s'ha avançat molt. Hi ha, almenys, uns quinze instituts (IES) alguns amb doble o triple línia, i tres o quatre a punt de fer-se o d'entrar en servei. Per tant, la situació —amb totes les falles que es vulguin— no té punt de comparació. D'altra banda, s'endevina un programa previst per completar tot l'ensenyament.

Juli Esteban

Va presentar al Debat la comunicació *Acció urbanitzadora a la Costa Brava*. És arquitecte.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

La situació de la Costa Brava sens dubte ha millorat des de llavors. El Debat va contribuir segurament en alguna mesura a aquesta millora, que cal emmarcar necessàriament en la democratització del país en general i dels ajuntaments en particular.

El factor clau d'aquella millora va ser, bàsicament, el trencament d'una dinàmica de degradació. Recorrent la Costa Brava, comprovem com les grans desgràcies —els edificis monstre de Palamós, el del Port de Sant Feliu, o la pro-

liferació d'urbanitzacions inconnexes en alguns municipis com Lloret de Mar— foren produïdes en el període anterior.

Malgrat que en èpoques posteriors al Debat el manteniment d'alguns paisatges —com els Aiguamolls de l'Empordà o la platja del Castell— ha requerit d'accions cíviqes molt decidides per aturar el que podia ésser administrativament autoritzat, hem de reconèixer que actualment es gaudeix d'una sensibilització força més alta pel que fa a la preservació dels paisatges rurals i els nuclis urbans.

Cal assenyalar també la preocupació de força ajuntaments per millorar els espais públics dels pobles i les àrees urbanes de la Costa Brava. Encara que amb divers encert, cal subratllar que les administracions municipals s'han ocupat d'una manera creixent de la millora dels carrers, els passeigs i les places de les poblacions, i han estat quelcom més sensibles a la qualitat de l'arquitectura dels edificis. Aquestes actuacions cal considerar-les dins una tendència que ha estat força generalitzada a Catalunya, però que cal esmentar aquí com una millora real de la Costa Brava.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

Si bé s'ha constatat la millora perceptible de la situació, cal dir que el risc que es produeixin noves actuacions degradatòries per al territori de la CB continua existint.

Com es va comentar en unes jornades de debat urbanístic sobre la Costa Brava que es varen celebrar el novembre de 1989, i on ens vàrem tornar a trobar força antics participants al debat del 76, hi ha tres factors que actuen sinèrgicament i apunten cap a un foment de la urbanització i l'edificació en qualsevol indret: la necessitat de mantenir l'activitat del sector de la construcció dels municipis, la demanda externa de segona residència i l'interès dels propietaris de sòl en revaluar les seves propietats. En front a aquesta amenaça latent, cal tenir clar que no es pot transigir amb cap pèrdua de qualitat del paisatge de la CB per aquests motius, si no volem anar gradualment, però irremissiblement, a la catàstrofe.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

Com alternativa als infamats models de la torre i el bloc, i també com alternativa a la urbanització de casetes aïllades, han proliferat noves tipologies d'edificació —concretament les casetes en filera— que, en molts casos, ha donat un mal resultat pel que fa a la seva integració formal a les imatges paisatgístiques, o a la seva capacitat de generar espais urbans d'un mínim interès. Caldrà, doncs, revisar alguns criteris respecte a aquest assumpte i no proscriure tant alguns tipus edificatoris com determinades maneres d'usar-los.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

Hi ha un aspecte que estava en la base del Debat Costa Brava del 76, i que es reclamava específicament a la declaració final, i que tanmateix es pot considerar que no s'hi ha avançat gens des de llavors. Era la consideració de la CB

com una certa unitat territorial, si més no pel que feia als tipus de problemes que l'afectaven.

D'això es derivava la demanda de planejament i la gestió de determinats aspectes concebuts des d'una amplitud territorial suficient.

Cal subratllar que aquesta demanda es va reiterar a les jornades de debat de novembre de 1989, ja esmentades.

Les revisions de planejament general dels municipis dels anys 80 sens dubte varen posar moltes coses al seu lloc, però a la CB li segueix faltant una definició prou convincent i compromesa territorialment dels elements d'interès supramunicipal o comarcal. Recordem que l'objectiu d'àmbits plurimunicipals que hi havia en el plantejament inicial d'aquell planejament no va prosperar en quasi cap cas.

D'aquí que l'ordenació de l'espai de la CB hagi estat un procés excessivament fraccionari, o sectorial, en la definició d'elements que haurien de resultar d'una concepció àmplia i el més integral possible.

Sens perjudici del valor –i l'ajuda que ha representat per a la conservació de certs indrets– que té el Pla Especial d'Espais d'Interès Natural, a la Costa Brava li cal un pla dels buits a conservar, per raons més diverses que les d'estricta interès natural. Li cal també la definició d'un model viari amb més intenció de futur que el que resulta de la suma d'actuacions que la demanda més immediata motiva. Li cal, en definitiva, la concreció d'aquells elements en què se sustenta l'ordenació general del territori, i li cal, en conseqüència, una clara adscripció de les responsabilitats en la gestió d'aquests elements.

Algú podria dir que ara tenim el Pla Territorial General de Catalunya, que és qui ha de garantir l'ordenació territorial. Malauradament, aquest pla no resol en cap mesura el tipus de necessitats plantejades i cal, per tant, seguir insistint en una demanda ja vella, però de cap manera envellida.

Jordi Estivill

Va presentar al Debat la comunicació *Lloret de Mar: Destruccions i resistències d'un poble en mans del turisme. És sociòleg.*

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

Sense que s'hagi aturat em sembla que l'especulació urbanística s'ha reduït, tot i que continuen els atemptats comesos contra determinades zones.

Potser en certes zones s'ha millorat l'oferta turística dirigint-la vers un turisme de major qualitat.

S'han desenvolupat algunes iniciatives culturals que donen una altra imatge de la Costa Brava. S'han construït un conjunt d'equipaments col·lectius, però que a vegades s'han fet més pensant en l'obtenció de vots que en les necessitats reals.

L'administració local ha aprofundit determinats problemes i els ha resolt, però molt sovint ha oscil·lat vers les solucions més fàcils i a curt termini.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

No s'ha dut a terme una programació global de la Costa Brava que enfoqués el conjunt dels problemes i els donés solucions coordinades. Això significa que cadascun ha anat a la seva donant respostes puntuals, específiques, més aviat paliatives, a vegades contradictòries amb les decisions que prenen els altres. En no existir un disseny conjunt de prioritats, uns recursos compartits i unes estratègies elaborades en comú, no s'han resolt els problemes més estructurals i de fons.

Ha continuat la dependència respecte als centres de decisió forans i cada cop més allunyats. Per dir-ho, segurament massa esquemàticament, el futur de la Costa Brava depèn més de les decisions que es prenen a Barcelona, Madrid, París, Londres... (Tour operators, grans cadenes hoteleres i agències immobiliàries) que de la pròpia voluntat dels que hi viuen i treballen. Les condicions de treball d'aquests darrers continuen essent molt precàries.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

Tot i que la preocupació pel medi ambient ja apareixia aleshores, ara la urgència i necessitat d'una política preventiva es fa més palesa.

La compartimentació, sectorialització i municipalització de les decisions, impedeix l'apropament global de les dificultats.

La presència cada cop més important d'estrangers residents i treballadors, que obliga a plantejar-se una política d'integració que contempli els aspectes sanitaris, lingüístics, escolars, de treball... El relatiu envelliment de la població «autòctona».

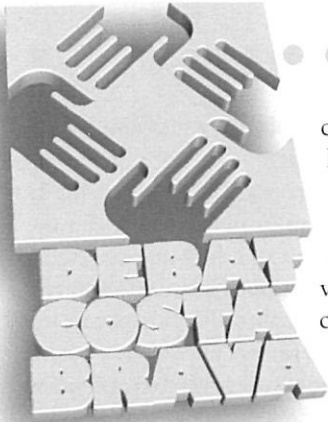
Els enfrontaments entre les organitzacions polítiques i un cert desencís especialment en la gent jove, sobre les possibilitats que la vida democràtica porti solucions veritables i projectes «entusiasmants».

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

En l'àmbit de la meua especialització, i segons el meu parer, tot i el creixement genèric de la «riquesa», les disparitats territorials internes han augmentat, les de rendes també, apareixent fenòmens de trencament de la cohesió social interna, de ruptures generacionals, de discontinuïtats en els mecanismes d'identitat local.

Els valors imperants, per altra banda no específics dels habitants de la Costa Brava, com l'individualisme, la competència aferrissada, la monetarització de les decisions, el corporativisme de certs sectors, la recerca de les sortides a curt termini donen una fesomia socioeconòmica poc vertebrada i prou vulnerable.

Malgrat certs esforços ben meritoris portats a terme pel moviment associatiu, els aspectes socioculturals acostumen a ésser els darrers en les llistes de prioritats i això repercuteix en una menor consciència del valor de les arrels i espe-

cificitats culturals, de la situació lingüística, dels lligams comarcals i amb la Girona no costanera, de la defensa dels costums i de les pràctiques innovadores a escala local, de la relació amb Catalunya.

Per finalitzar d'una forma més simbòlica, es podria dir que els pobles i les persones

de la Costa Brava, sotmesos a les tramuntanades dispersores i periòdiques tenen el risc de veure com s'esfilagarse el teixit social que els ha fet allò que són.

Francesc Ferrer

Va presentar al Debat la comunicació *L'ordenació industrial a la Costa Brava*. Va ser Senador. Actualment és diputat al Parlament de Catalunya.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

Segons el meu criteri, durant aquests darrers anys ha millorat tot el que fa referència a depuració de les aigües, i per tant s'ha millorat en la lluita contra la contaminació dels cabals hidrològics dels flums i també del mar, i no cal dir en la neteja de les platges. Igualment cal remarcar les respectives portades d'aigua cap a les poblacions costaneres que n'estaven necessitades. També s'ha fet alguna cosa en la preservació dels espais com podria ser els Aiguamolls de l'Empordà, o el projecte del parc natural de les Gavarres, del Cap de Creus, i de la platja de Castell, encara que no s'ha arribat a coronar-ho administrativament. Igualment s'ha avançat en la protecció dels nuclis històrics en algunes planificacions urbanístiques. La llei de costes ha protegit els paratges arran de mar. També s'ha resolt el tema dels ports pesquers de moltes poblacions. Els treballadors estan associats en una vida sindical lliure per defensar llurs reivindicacions.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

En general la planificació i la gestió urbanística s'ha democratitzat, atesa la democratització de les institucions polítiques que ho regulen, però tot i això no s'ha sabut aturar l'esclat urbanístic quant a volums o esponjament d'allò que estava atapeït. Pel que fa a la xarxa viària, alguns punts negres s'han afrontat, però encara queden moltes comunicacions insuficients i sense resoldre en especial en les relacions de la costa amb les comarques de l'interior. El tema dels ports esportius que es denunciava com uns interessos d'uns pocs privilegiats en perjudici de la col·lectivitat no s'ha sabut resoldre amb equitat. Els equipaments públics en l'àmbit sanitari, educatiu, i social no ha avançat pas amb el ritme de la mateixa societat. La descapitalització de les Hisendes Locals encara s'ha agreujat més. En el camp econòmic no s'ha fet una políti-

ca de sòl industrial, i el grau d'especialització econòmica s'ha continuat, en especial perdent activitat econòmica a la indústria i mantenint una sobreimportància quantitativa de la construcció dins el secundari i en el terreny laboral s'ha mantingut en el sector serveis la immigració temporal amb totes les condicions deplorables que ja es denunciaven.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

Durant aquests darrers vint anys la demografia de gairebé totes les poblacions costaneres s'ha incrementat, podent calcular el coeficient d'aquest augment, considerant-ho com un conjunt, en un 20%. En conseqüència també ha augmentat la població activa. Aquest creixement en bona part ha fet augmentar la població activa dedicada al sector serveis. No endebades, en aquests vint anys, l'índex turístic de la Costa Brava computat pel nombre de places d'hotels i càmpings ha observat un augment absolut i relatiu, en especial a les poblacions de Lloret, Tossa, l'Estartit, Castell d'Aro, Cadaqués, Empuriabrava, etc. Han aparegut noves problemàtiques amb la instal·lació de camps de golf sota condicions urbanístiques discutibles i l'oferta hotelera, tot i fer ofertes noves, encara no ha sabut conjuminar-se amb el turisme cultural. Considerant el mercat turístic de la Mediterrània com el més directe competidor, cal tenir present que només els esdeveniments que hi han esclatat han estat els factors coadjuvants a mantenir-ne la vigència de la demanda europea.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

Quan vaig escriure la meua ponència es vivien encara les seqüeles de la crisi del petroli (1973), i potser no vaig ésser prou lúcida per endevinar que s'iniciava una profunda crisi estructural de llarg abast, que ens portaria a una globalització mundial de l'economia, amb greus problemàtiques per la competitivitat tecnològica, la concentració del capital, l'emergència de les empreses transnacionals, i el *dumping* social. Però tot i això, vaig demanar i proposar la reorientació de l'economia a la Costa Brava per tal d'assolir una diversificació dels subsectors industrials, planejant sòl industrial adient per acollir-hi empreses del sector secundari que no entressin en conflicte amb l'agricultura, ni amb el turisme. Per això es tenia clar «que la salvació ecològica, la manca de degradació, l'eliminació de la pol·lució ha de ser tan vital pel sector turístic com per l'atracció de noves indústries». Es proposaven indústries amb un grau alt de tecnificació, geogràficament lliures o «sense peus», i que produïssin molt de marge de valor afegit. La pèrdua de la importància industrial de la Costa Brava ha vingut de la crisi que va patir el subsector surotaper, entre d'altres, però en compensació no s'han fet noves inversions en el sector secundari, per tal de trobar l'equilibri econòmic que hagués consolidat una vida econòmica pròspera a llarg termini.

Joan Ferrer

Va organitzar els deu col·loquis preparatoris del Debat a altres tantes poblacions del litoral i va coordinar les tasques de totes les sessions. Posteriorment ha estat Gerent del Patronat de Turisme Girona-Costa Brava.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

En general tot ha millorat molt. Si alguna cosa ha empitjorat ha estat perquè, per exemple, ni les noves carreteres poden absorbir l'augment de vehicles que hi ha hagut en aquests últims vint anys.

La millora és notable especialment en els següents aspectes: urbanisme, ecologia, neteja de les platges, sanejament d'aigües brutes, i comunicacions (telèfon, fax, etc.).

L'allotjament s'ha estancat una mica, perquè s'han construït pocs hotels nous amb el confort que requereix el turisme modern. Alguns dels importants que es van edificar aleshores ara comencen a ser reformats, com per exemple el Parador de Turisme a Aiguablava.

L'oferta actual de càmpings és gairebé exemplar, perquè ha crescut més gradualment. S'ha anat fent sense cap pressa per encabir-hi més turistes.

L'oferta total de places en apartaments és molt variada i quasi exagerada, amb una qualitat mitja més que acceptable, i també ha millorat aquests últims temps.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

La senyalització continua essent defectuosa i confusa pels visitants. Un exemple molt clar podria ser la dificultat amb què es troben els qui volen venir en cotxe cap a la Costa Brava des de l'Aeroport de Barcelona. És una missió quasi impossible, perquè a la sortida no hi ha cap indicador cap a Girona.

Molts problemes continuen perquè se'n parla molt en reunions oficials però... i després? Si el temps malbaratat parlant-ne en sessions d'organismes, corporacions, entitats, etc. s'hagués dedicat a solucionar-los, s'hauria fet molta més feina.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

El que comentaré no és un tema nou, fins i tot per les circumstàncies que no cal esmentar, estava pitjor quan va celebrar-se el Debat. Em refereixo a l'exteriorització de la catalanitat de la Costa Brava i les comarques gironines en general. Encara avui, a les poblacions costaneres hi ha més rètols en altres llengües que no pas en català, i això fa que molts estrangers s'entornin sense haver-se enterat ben bé d'on han passat les vacances.

Jo, la primera bandera catalana la vaig haver de veure —ja fa molts anys— al Castillet de Perpinyà. Aquí els visitants tornen als seus llocs d'origen sense haver-ne vist quasi cap. Aquest estiu passat, a Blanes, davant mateix de Sa Palomera, hi onejaven una dotzena de banderes de diversos països europeus, però no hi havia la senyera. Sembla que encara hi hagi

por d'exhibir-la; només es pot veure amb profusió per la diada de l'11 de setembre i per Sant Jordi. Vull dir, que si totes les places més centrals, les principals avingudes i les zones comercials de qualsevol població —inclosa la ciutat de Girona— estiguessin engalanades amb la senyera tot l'estiu tindrien un caire més festiu i alegre, seria com una acció de benvinguda als turistes, i sobretot els seria fàcil identificar-nos com a catalans.

A més, ja no es repetiria aquella pregunta que va fer-me no fa gaire temps un periodista anglès que va haver de demanar-me: «On puc fotografiar una bandera catalana?»

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

Malauradament moltes propostes són en certa manera vigents. Algunes ho són només pel creixement continuat durant aquests anys en la vinguda de visitants i turistes arreu de les comarques gironines i no només a la Costa Brava.

Aquest increment requereix cada any més serveis públics, més oferta complementària, millors comunicacions, més atencions, etc. i és quasi impossible que les Administracions puguin mantenir el mateix ritme d'increment en inversions en infraestructures, perquè al món empresarial turístic gironí també li és molt difícil seguir-lo.

Francesc Giró

Va presentar al Debat la comunicació *Les Medes, vocació de reserva ornitològica*. És biòleg i consultor ambiental.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

En l'àmbit físic i territorial que és en el que vaig participar, penso que en aquests vint anys s'ha avançat força. La contaminació creixent del mar i de les platges s'ha aturat i continua millorant la qualitat tant del mar com de les platges, gràcies a l'aplicació del Pla de Sanejament i als esforços dels municipis costaners.

Pel que fa als rius, en el cas de la Costa Brava hem de parlar fonamentalment de la Muga, Fluvià, Ter i Daró, on la situació també millora progressivament pel que fa a la qualitat de les aigües.

L'erosió i transformació irreversible de boscos i muntanyes que es va denunciar, es pot dir que en gran part s'ha aturat. La no proliferació de les plantacions d'espècies forestals exòtiques de creixement ràpid com ara els eucaliptus ha estat decisiva. Malgrat alguns episodis molt negatius, cal reconèixer els avenços que s'han fet en l'àmbit de la prevenció i extinció d'incendis forestals.

En l'àmbit de la conservació de la natura i del paisatge, també s'ha avançat encara que no suficientment. De tota manera cal remarcar la declaració de diversos espais protegits com el Paratge Natural d'Interès Nacional de l'Albera, el Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà, i la zona protegida de les illes Medes. A més cal remarcar l'aprovació del Pla

d'Espais d'Interès Natural (PEIN) on s'inclouen altres espais naturals emblemàtics com el Cap de Creus, el massís del Montgrí, els Aiguamolls del Baix Empordà, les muntanyes de Begur, les Gavarres i Cadiretes. Cal remarcar algunes iniciatives municipals i privades de conservació de determinats

espais naturals com la reserva natural del Ter Vell a Torroella de Montgrí, la reserva marina de Ses Neres a Begur i la recent protecció de la Platja del Castell a Palamós (encara pendent de sentència del Tribunal Suprem). Un exemple que il·lustra perfectament el canvi que s'ha produït en tota la societat en aquests darrers anys és el rebuig inicial de moltes persones i fins i tot municipis a la declaració del parc natural dels Aiguamolls de l'Empordà i, vint anys més tard, la pugna que hi ha entre diversos municipis com Roses, Cadaqués o Port de la Selva, per obtenir protagonisme i la seu del sol·licitat Parc Natural del Cap de Creus.

Pel que fa a la planificació i gestió urbanística, els aspectes més positius han estat l'aprovació del PEIN que ha garantit la conservació d'una gran part dels espais naturals, que tenien el sòl qualificat com a rústec o no urbanitzable.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

La majoria dels espais naturals de la Costa Brava són de titularitat privada i molts d'ells segueixen degradant-se o amenaçats. La pressió humana és excessiva i continua degradant les darreres platges naturals no protegides, tant a la Badia de Roses, com al Baix Empordà i altres petites cales on durant l'estiu s'hi produeix una afluència massiva i de vegades descontrolada de visitants. Pel que fa al medi marí, la pesca esportiva, combinada amb la recol·lecció massiva de marisc, fonamentalment musclos, garotes i ostres han empobrit espectacularment la vida animal marina a tot el litoral, exceptuant les dues reserves naturals existents: les Medes i Ses Neres. La proliferació de ports esportius i la massificació de la navegació a tota la costa té un impacte important sobre els ecosistemes marins i la seva fauna, impossibilitant la recuperació de determinades espècies.

L'altre aspecte que s'ha agreujat és la degradació paisatgística deguda a la urbanització. Tot i algunes honroses excepcions, el creixement urbanístic a la Costa Brava ha continuat en els darrers anys. Del paisatge salvatge i exòtic que li va donar nom ara fa quasi quaranta anys, només en queden minúscules mostres. La resta és totalment ocupada per complexos turístics i urbanitzacions. Adjunto 4 descripcions de la Costa Brava de diferents guies turístiques i la seva evolució en les darreres dècades.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

En l'àmbit turístic, no es va preveure que la degradació ambiental afectaria a un sector important del turisme, que cada cop és més exigent, tant pel que fa a la qualitat del medi

en general, com pel que fa al paisatge i la natura en particular. Tampoc es va detectar que l'ecoturisme seria un sector en creixement i una mostra important en són l'excessiva demanda existent per visitar els fons marins de les Medes, o la gran pressió de visitants que hi ha al llarg de tot l'any al Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. La promoció que es plantejava de l'interior com a complement de la costa s'ha vist hipotecada en certa manera per la degradació ambiental del medi rural. S'han perdut elements del paisatge importants i a més l'interior és poc cuidat. Sovint fa pudor de porc...

La incorporació de l'Estat espanyol a la Comunitat Europea ha tingut conseqüències imprevistes en el món agrícola. Això ha determinat, d'una banda, una acceleració de l'abandó del camp per part de tots els petits productors i d'aquells que ocupaven àrees marginals. Els grans propïetaris i els que es troben en els millors terrenys han estat forçats a intensificar la producció, a mecanitzar-se al màxim i això ha fet que en moltes zones de l'interior de la Costa Brava, el paisatge i la qualitat del medi hagin patit canvis radicals. En l'àmbit de la ramaderia s'ha produït una estabulació generalitzada del bestiar i la desaparició de la ramaderia extensiva. Això combinat amb la subvenció a determinats productes com el blat de moro, el girasol i l'ordi, han fet que molts prats i closes del rerepaís hagin desaparegut en els darrers 10 anys. Les aplicacions massives de fertilitzants i plaguicides han agreujat aquest panorama provocant la desaparició de nombroses espècies animals i vegetals. La mecanització ha estimulat la destrucció massiva de marges i tanques arbrades i arbustives, fins i tot dins dels mateixos parcs naturals. Als Aiguamolls de l'Empordà, d'ençà la seva creació, han desaparegut més de 50 quilòmetres lineals de tanques arbrades i arbustives.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

En el Debat vaig presentar una ponència junt amb Salvador Filella sol·licitant la protecció de les illes Medes. Vint anys més tard estan protegides. Llavors es considerava un element molt valuós la colònia de 3.000 parelles de gavià argentat que hi havia i no es preveia que arribarien a representar un problema en superar les 7.000 parelles uns quants anys més tard. Tampoc es preveia que el fons marí provocaria una afluència massiva de visitants i que caldria regular i limitar les immersions.

En aquells moments també era impulsor de la campanya per a la conservació dels Aiguamolls de l'Empordà i tot i que aquest espai s'ha protegit, la política de protecció de les zones humides en general a la Costa Brava ha anat menys lluny del que era previsible l'any 1984 quan es va declarar el primer parc. En aquest temps s'haurien pogut desprivatitzar la totalitat de les zones humides que avui són un atractiu turístic més. Ha mancat coordinació pel que fa a la política agrària que s'ha dut a terme a la zona d'influència de tots els espais humits i també ha mancat coordinació pel que fa a l'explotació dels aqüífers dels quals aquestes zones depenen. És innegable que hem avançat, però podríem haver arribat molt més enllà.

Fora dels espais naturals que resten, personalment la Costa Brava continua essent un sinònim de massificació i de paisatge degradat on gairebé sempre ha prevalgut la quantitat per sobre de la qualitat i l'especulació ha marcat sempre les regles del joc, tant durant la dictadura, com malauradament, en democràcia. Amb la restauració de les llibertats es va perdre una oportunitat única de canviar radicalment la manera de fer les coses a la Costa Brava i recuperar un espai de qualitat.

Jaume Guillamet

Va presentar al Debat la comunicació *La Costa Brava i la premsa*. Actualment és vicedegà dels Estudis de Periodisme de la Universitat Pompeu Fabra.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

La percepció pública dels problemes que afecten el present i el futur de la Costa Brava potser sigui l'aspecte on s'ha notat una millora més important.

La democràcia espanyola, l'autonomia catalana i de l'autenticació de la vida municipal han permès la possibilitat del debat quotidià que aquell Debat excepcional reclamava.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

Crec que no s'han resolt els problemes urbanístics. Ben al contrari, els ajuntaments democràtics han permès i fins i tot impulsat iniciatives i projectes molt discutibles des del punt de vista de l'interès general. El paisatge urbà de la Costa Brava, avui, no té el prestigi internacional que hauríem desitjat.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

S'han accentuat els problemes derivats de la programació turística i s'ha accentuat, sobretot, la manca d'autonomia del sector turístic i de la pròpia societat catalana a l'hora de poder decidir sobre el futur d'aquesta activitat econòmica i de la pròpia zona.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

No hem vist desenvolupar-se, com en aquell moment potser havia semblat desitjable, una premsa i uns mitjans propis i representatius dels seus pobles i ciutats. Però és ben cert que els diaris i sobretot els nous mitjans audiovisuals que s'han desenvolupat poderosament en aquests vint anys, tant a nivell general com a les principals ciutats i viles del litoral i del rerepaís, han continuat essent un altaveu potent de la realitat, els problemes i les aspiracions de la Costa Brava.

Joaquim Jubert

Va presentar al Debat la comunicació *La Sanitat a la Costa Brava*. És metge neuròleg.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

Fa 20 anys vaig fer una valoració exclusivament quantitativa. Era, de fet, ben fàcil de fer donats els manaments quasi absoluts.

Ara, 20 anys després, també resultaria fàcil: el que s'ha fet és remarcable i quantificable. Però han passat 20 anys i, entre d'altres coses, he après que més no és pas sinònim de millor.

Millores, doncs? Quantitatives, indubtablement que sí. I qualitatives?

Però molts llits no fan pas un hospital. Ni moltes urgències fan, a vegades, ni una sola urgència. Ni moltes llicenciades/llicenciats en Medicina i Cirurgia, via examen tipus test, no garanteixen pas un bon metge de capçalera; ni el cost d'un centre d'atenció primària és igual a la suma d'unes prohibides «iguales»; ni moltes —la majoria— de les costoses exploracions són mínimament necessàries, i les necessàries diferides a 6 mesos. I molts ingressos són absolutament prescindibles. I tantes etiquetes diagnòstiques sense contingut biunívoc. I tanta bogeria absolutament innecessària, només creïble per polítics fàcilment «embaucats».

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

S'ha agreujat un aspecte: el quasi total desmantellament del metge de capçalera tradicional, afincat coneixedor de tots i cada un dels capçals de llit dels seus pacients, substituïts per funcionaris frustrats i maltractats per normes administrativo-polítiques impossibilitadores de desplegar la seva funció de forma eficaç i econòmica.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

S'ha creat un monstre que costarà (moltíssim) modificar. Malgrat la profecia, el cost que la reforma (en diner i en dolor) és més alt que la no reforma.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

Al gestor (el més destacat o responsable) d'una complicada, burocratitzada, caríssima i poc eficaç (pel sanitari i pel malalt) estructuració sanitària-assistencial, se li ha premiat el disbarat augmentant-lo de categoria (vicepresidència) i ara predica i exhorta la conveniència de fer marxa enrere.

En veritat cal emetre cap opinió altra que la d'incompetència i incoherència?

David Marca

Va ser coordinador del Debat com a president de la Comissió de Turisme de la Cambra de Comerç de Girona, i va presentar-hi la comunicació *L'oferta complementària*. Va ser Senador.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

— Àmbit físic i territorial.

Ha disminuït la contaminació del mar i les platges. La dels rius també, encara que amb menys quantitat. Els nuclis històrics han millorat d'aspecte i d'administració. La planificació urbanística —ara que ja no hi és a temps— comença a moure's amb idees renovadores, adequades per a les dècades dels cinquanta, seixanta i setanta.

El creixent fenomen de la proliferació de les embarcacions esportives —ara a l'abast de qualsevol— ha estat dotat de ports esportius suficients.

— Àmbit econòmic.

S'ha corregit una part de la injustícia envers la Costa Brava, traspasant a la Generalitat les funcions, no els diners.

La sindicalització dels sectors interessats ha afavorit alguns dels aspectes infrahumans de tracte que es demanava als treballadors: tot i que el sector de la pesca no resta mai prou satisfet s'han aconseguit millores.

— Aspectes humans i vida col·lectiva.

La sanitat i els seus serveis sona, a ben segur, els que millor s'han desenvolupat els últims anys.

L'equipament escolar és actualment suficient.

El Consorci de la Costa Brava ha estat el vehicle de comunicació de projectes d'infraestructura comuna: *L'ínic*.

La democràcia ha donat oportunitat de «dir» encara que això no tingui res a veure amb «escoltar».

La premsa local i comarcal comença a ser escoltada. Ha augmentat el nombre de professionals.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

La transformació irreversible de boscos i muntanyes.

La destrucció de la natura.

Segueixen faltant depuradores públiques i privades.

El Cap de Creus i les Gavarres com a reserves, encara no s'han aconseguit. Tot i que a la creixent demografia s'hi mouen els augments de visitants i residents nacionals i foranis, segueixen faltant espais públics per al lleure. Els circuits de moviment de turistes, encara són a mans estrangeres.

Les comunicacions segueixen essent tercermundistes.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

Ha augmentat la massificació.

Ha baixat la qualitat social i humana dels visitants. No s'ha portat a terme una política de sòl industrial a la rerecosta

per complementar els problemes de la cada vegada més curta temporada d'estiu.

Per raons molt debatudes i que tenen relació amb els preus, la qualitat dels serveis, les temperatures i l'oferta lúdica d'altres llocs de la costa, la temporada d'estiu s'ha escurçat notablement. Que per raons d'estructura legal i també de falta de bona administració les hisendes locals s'han empobrit i endeutat. L'obsessió col·lectiva de fugir de les ciutats els caps de setmana i festius és creixent i imparabile.

La falta de confiança en l'administració local i l'absència de gent jove amb noves idees.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

El Debat té encara plena vigència, tot i haver avançat quelcom en alguns aspectes. Tot i que la bogeria expansiva i incontrolada dels anys seixanta i setanta s'ha parat (no pas per consciència, sinó per raons endèmiques i de rendabilitat), el sector de serveis —hoteler, construcció, comerç i d'altres— no ha canviat en absolut de mentalitat. La seva posició egoista individualista i retrògrada és la mateixa.

Per altra part, per raons electoralistes de protagonisme, les institucions administratives no han estat suficientment eficaces. Ara que les administracions són elegides democràticament, es lluita més pel «lloc» que per la tasca comparativa ben feta. El sostre autonòmic aconseguit, fins ara unes vegades per mancances d'imaginació i altres per falta de mitjans, no ha donat proves d'eficàcia, amb poques excepcions.

Els consistoris, de manera generalitzada, fan pena de sentir. La Costa Brava és per ells l'instrument i no la finalitat.

La comunitat turística de la Costa Brava, el Patronat de Turisme i totes les altres organitzacions d'àmbit local o comarcal, amb poca o gens de visió, han anat vegetant, invertint els diners aconseguint en projectes localistes, afins als propis dirigents moltes vegades.

No hi ha cap nivell, consciència i esperit de sacrifici pensant amb el futur de la Costa Brava. La natura, el medi ambient, la qualitat col·lectiva de vida i altres «bajanades» que els que endagaren el Debat posaven com a condició i objectius sols són motiu de plans electorals, de demagògia i de teló per tapar els projectes irracionals i antinatura.

El Debat fou bo, és bo i en serà. Llàstima que vivim en un món de cecs i sords. No hi ha res a fer. La Costa Brava va perdre en la podridura de la dictadura els primers combats. Amb la democràcia, ha perdut la guerra. Sols queda ja el consol de posar-hi pegats de «Sor Virgínia».

Marisa Molinas

Va presentar al Debat la comunicació *Integració dels sistemes naturals en el paisatge*. Actualment és catedràtica de Biologia cel·lular de la UdG.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

En l'àmbit físic territorial no hi veig millora global. Possiblement hi ha més consciència de la preservació del bosc i també més interès pels nuclis antics.

En l'àmbit econòmic no ho puc jutjar. En rellegir els problemes detectats pel debat m'ha semblat que tots continuen vigents.

En l'aspecte humà, ha millorat la sanitat, més l'assistencial que la preventiva. També han millorat els equipaments escolars principalment de l'ensenyament mitjà i universitari. En l'oferta cultural destaca el festival de Torroella i el de Perelada.

Segurament també han millorat les comunicacions, tot i que les carreteres noves les trobo agressives per a l'entorn, poc cuidades de disseny —penso en la variant de Platja d'Aro, per exemple—.

L'administració local ara és democràtica i això és molt positiu, però el funcionament arrossega molts vicis.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

El problema de la qualitat de l'aigua. A pesar de totes les banderes deixa molt que desitjar. Alguns emissaris i depuradores —penso concretament en la de Palamós— no resolen el problema els mesos de juliol i agost en no poder absorbir la brutal i sobtada variació de població que es duplica en una setmana. No tenen temps gairebé de posar-la a règim en les noves condicions que la població ja torna a baixar.

L'urbanisme, a pesar dels plans generals, teòricament aprovats democràticament per un seguit de tècnics i/o comissions, continua potenciant un creixement desordenat. Només cal veure els barris nous de poblacions com Palafrugell, Palamós o l'Escala, o S'Agaró. El traçat dels carrers és irregular, sovint acaben en culs de sac, són estrets i no preveuen l'aparcament. Les cases no guarden cap ordre ni relació, com si cada arquitecte projectés prescindint de l'emplaçament.

Un problema que s'ha agreujat és la brutícia de les zones públiques. Em refereixo concretament al que queda de les fonts, camins de ronda, pinedes com la pineda d'en Gori a Palamós o la cala Montjoi. Passejar a peu no dona gust.

Els nivells de contaminació acústica segurament també han empitjorat. No s'ha resolt el problema de les motos, de la insonorització dels locals, de la gent que crida pels carrers, ni hi ha cap limitació de decibels en les festes de barri. Tranquil·litat sembla que es consideri sinònim d'avorriment. En l'àmbit econòmic, alguns problemes com el de les hisendes locals s'han agreujat.

En l'aspecte humà els problemes culturals també persisteixen. Les associacions locals són poques i no tenen veritable projecció ni força. Hi ha una bona part de la població desarrelada. En algunes localitats els problemes de drogadicció, gamberrisme, prostitució, etc. són preocupants.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

Tota la franja costanera té un problema d'excés de població que s'agreuja amb els corrents migratoris interior/costa, sud/nord. La pressió sobre el territori és molt forta.

En conjunt el país ha perdut pes, sobretot en compara-

ció amb les altres comunitats de l'Estat. El teixit industrial és pobre. L'agricultura paupèrrima. A pesar que segurament podrien donar-se bones condicions, per fer-ho, no s'ha potenciat el desenvolupament basat en tecnologies punta, informàtica, disseny avançat, per exemple.

A la Costa Brava concretament l'oferta de càmping, que ha crescut per sobre el que podria ser l'òptim i ho ha fet força malament. Els càmpings amb les tendes, taules, cadires, cotxes, roba estesa, l'altaveu... i, sobretot el filat metàl·lic de la majoria, tenen un aspecte molt descuidat. Haurien de protegir-se amb ajardinament, o altres mesures. Amb una inversió moderada podrien tenir un aspecte molt més ben acabat. A favor, l'impacte d'un càmping és reversible.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

La meua opinió en conjunt és negativa. La Costa Brava es manté perquè encara hi ha llocs que ho han fet pitjor o són més lluny. El debat va pecar de molta ingenuïtat en proposar solucions.

Rosa M. Picamal i Manuel Serra

Van presentar al Debat la comunicació *Les explotacions agràries i la població al Baix Empordà els anys 1960-1970*.

Rosa M. Picamal és tècnica del Departament de Promoció de la Ciutat i Foment d'Activitats Econòmiques de l'Ajuntament de Girona.

Manuel Serra ha estat regidor de l'Ajuntament de Girona i és gerent del Consorci de la Costa Brava.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

Pel que fa a aspectes humans i vida col·lectiva:

— Han canviat radicalment:

- * Democràcia, Autonomia
- * Llengua
- * Dret de sindicació
- * Augment de recursos oficials

— Han millorat:

- * Escoles, centres d'FP, correcció dels dèficits sanitaris
- * Estímul a òrgans col·lectius populars
- * Foment dels estudis locals i comarcals i creació de museus

Pel que fa a àmbit físic i territorial:

— Han millorat:

- * Depuració domèstica
- * Parcs naturals
- * Potenciació del sector públic professionalitzat

Pel que fa a àmbit econòmic:

— Han millorat:

- * Sector públic
- * Valoració de la indústria turística

- * Reforçament de l'oferta conjunta litoral/interior
- * Remuneració del sector agrari
- * Reestructuració de la sanitat i de l'ensenyament en medi rural
- * Potenciació de les hisendes locals
- * Compliment de la normativa laboral

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

Pel que fa a aspectes humans i vida col·lectiva:

- * Espais d'ús col·lectiu
- * Integració forasters/autòctons
- * Suport a la premsa local i comarcal
- * Renaixement de les institucions educatives

Pel que fa a aspectes físics i territorials:

- * Grans espais públics pel lleure
- * Plans de protecció i remodelació
- * Planificació urbanística local
- * Xarxa viària
- * Restricció de ports esportius

Pel que fa a aspectes econòmics:

- * (No) ampliació de la base econòmica de la franja del litoral
- * Oferta real i coordinada de sòl industrial
- * Capacitat d'interlocució amb els tour operadors
- * Atenció al sector pesquer i explotació racional de les riqueses del mar
- * Foment del cooperativisme

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

— Amb la democràcia, les expectatives de negoci i la voluntat inversora s'han mantingut en els paràmetres unidireccionals de la construcció d'habitatges, sense que els aspectes d'espais lliures i de diversificació productiva hagin conegut més orientacions que les que el propi mercat hagi generat, quan, en canvi, necessitaven almenys la mateixa atenció.

— En canvi d'una sociologia turística bàsicament configurada per estrangers a la sociologia combinada estrangers-autòctons deguda al fenomen de la segona residència, no ha produït per ara sinèrgies rellevants. Més aviat produeixen els col·lapses circulatoris i les operacions de sortida i retorn, o almenys aquests són els principals missatges que arriben al públic en general, de manera que, si hi són, no es coneixen altres imatges derivades dels contactes i la diversitat.

En el Debat es mencionava la Costa Brava com a Marina de Girona; ara és Marina de Girona i de Barcelona i de Catalunya, és una marina mediterrània, i hi ha pobles, com el de Cadaqués, on encara els seus habitants saben de la carrera transatlàntica.

Enfront de potencials com aquests, Costa Brava s'associa a la idea de pisos, cases, tràfic; estius atapeïts i hiverns inhabitats. La realitat és molt més rica i complexa: calen ulls que ho vulguin veure.

— El problema de la professionalitat a diferents nivells.

L'afluència massiva de visitants i turistes i la realització com a actiu del paisatge han permès que a la Costa Brava s'obtinguessin beneficis ràpids i apareguessin llocs de treball a ocupar independentment de la qualificació professional.

Ara ja hi ha generacions de joves ben preparats en l'aspecte professional, i més que ho estaran els que tot just ara fan secundària. Però quan accedeixin a la vida laboral tindran una càrrega feixuga: compatibilitzar amb estructures socioprofessionals difícils (als diversos esgrons de les categories professionals), persones, massa en general, amb la mentalitat del negoci a curt termini.

Els criteris de sostenibilitat acceptats actualment de forma gairebé universal aconsellarien emprendre actuacions importants de formació contínua, de formació d'adults, que suavitzessin les diferències formatives entre els avui menors de 30 anys i els majors d'aquella edat.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

El nostre és un país més noble —té democràcia, té autonomia—, més ric —la democràcia ens permet desplegar els nostres potencials i iniciatives—, i potencialment més culte i feliç.

Tenint en compte els divuit anys (Constitució de 1978) de democràcia i autonomia i els disset anys (1979) de democràcia local, estem ara en condicions de mesura quan feixuga era la càrrega que la democràcia havia de remuntar.

Al mateix temps, divuit/vint anys és també temps per poder efectuar anàlisis tècniques en profunditat que mostrin els canvis estructurals que s'han produït en l'evolució política, social, econòmica i cultural, no per a una simple constatació sinó amb la intenció d'esbrinar-ne i fer diàfanes les tendències que aquests canvis assenyalen i poder-les així contrastar amb els objectius volguts.

Precisament perquè aquest temps tan llarg ha transcorregut i les capacitats polítiques i tècniques són ja moltes i molt potents, no es justificaria una anàlisi pseudoromàntica sobre els paisatges perduts: les pautes generalment acceptades del que és progrés i dels seus indicadors s'han d'incorporar als esquemes conceptuals amb els quals s'analitzi la Costa Brava:

— *Democràcia, Participació*

La diversitat d'instàncies institucionals com a riquesa i no pas com a galimaties.

— *Desenvolupament durable*

Mediambiental, econòmic, social.

— *Desenvolupament local*

El potencial econòmic local i la capacitat receptiva.

— *Europeïtat*

Des de la mediterraneïtat, un posicionament específic en relació a Europa.

— *Solidarietat local, solidaritat global*

Habitatge, educació i formació, llocs de treball, vida digna.

— *Potenciació cultural*

Patrimoni natural, etnològic i històric. Creació artística i tècnica; suport als joves creadors i investigadors. Tradicions artístiques i artesanals.

És a dir, des de l'especificitat, situar-se tan globalment com els lligams concrets produeixen i com els posicionaments intel·lectuals permetin.

Lluís Polo

Va presentar al Debat la comunicació *Interpretació dels sistemes naturals en el paisatge*. Actualment és professor al Departament de Ciències Ambientals de la Universitat de Girona.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

Diversos territoris han quedat inclosos en el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN): Cap de Creus, Albera, Aiguamolls de l'Empordà, Montgrí, Medes, Muntanyes de Begur, Gavarres i Ardenya. El desenvolupament dels plans especials és lent, ja s'han realitzat els estudis de base de bona part d'aquests territoris, falta la seva formulació definitiva que implica una zonació amb espais de reserva i protecció especial (terrestre i marítima).

L'aplicació d'aquests plans permet la protecció dels boscos i del paisatge, i entre altres aspectes impedeix la substitució d'espècies naturals per altres de forànies.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

Es manté la manca de planificació urbanística global i unitària amb la persistència dels problemes que el debat del 1976 va detectar en planificació i gestió urbanística, especialment en els territoris no inclosos en el PEIN. Actualment els espais protegits es troben envoltats de territoris on es permeten actuacions que repercuteixen o estan en dissonància amb les accions empreses en els espais protegits.

Ha continuat la proliferació de ports esportius i de marines. Això representa l'ocupació i privatització de trossos de costa, intrusió marina que afecta els aqüífers del litoral i a més són focus de contaminació (hidrocarburs i residus sòlids).

En aquests anys s'han posat en funcionament moltes depuradores, però al mateix temps s'ha produït un increment de la despesa d'aigua i de les concentracions humanes; tot plegat fa que les depuradores no siguin suficients.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

Incompatibilitat entre els ports comercials o esportius i les platges immediates; són nombroses les localitats que per la proximitat del port, les aigües de la platja es troben afectades per hidrocarburs, restes orgàniques i residus sòlids.

L'ampliació de ports comercials i la construcció de ports esportius ha originat a molts llocs l'alteració de la dinàmica litoral provocant canvis en la morfologia de les platges; sovint s'han hagut de fer obres per protegir-les (espigons), o moviments de sorra i sediments.

L'augment del parc automobilístic ha comportat un increment de la xarxa viària amb noves carreteres i variants, que han suposat la fragmentació de masses forestals. La proliferació

de terrenys destinats a l'estacionament arran de mar ha originat modificacions morfològiques, desaparició de dunes i de la vegetació litoral, en definitiva l'artificialització del paisatge.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

Respecte a l'àmbit físic moltes de les propostes generals del Debat s'han iniciat per exemple per la construcció d'estacions depuradores i emissaris submarins, la preservació dels boscos, la protecció d'indrets d'interès i creació de reserves, etc., però s'han iniciat de forma tímida i insuficient.

En general l'aspecte actual de la Costa Brava és més polit que fa vint anys, més estàndard, més artificial; no és la Costa Brava que es propugnava a la declaració final del Debat. L'esforç que cal fer per a la recuperació de la Costa Brava tal com s'expressava en els dos últims paràgrafs del manifest final (pàg. 310 del Debat), és encara l'objectiu a aconseguir, però vista l'experiència d'aquests vint anys, és un objectiu difícil per no dir quimèric.

Xavier Rocha

Va presentar al Debat la comunicació *Gestió municipal i participació ciutadana*. Va ser notari de l'Escala, de Palamós i de Lloret de Mar, regidor de l'Ajuntament de Palamós i diputat a Corts.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

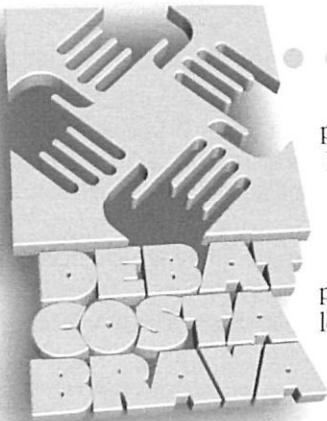
Quan férem fer el Debat albiràvem la fi de la dictadura i un futur democràtic i autònom per a Catalunya-nació. Això s'ha assolit en els àmbits municipals i autonòmics que tenen una relació directa amb els problemes de la Costa Brava.

És evident que no podem entrar així en una crítica del nou marc institucional, especialment en allò que pertoca al grau de sobirania de Catalunya com a nació, més aviat *migrat i insatisfactori*. Els Plans General (vegeu Palamós i l'Escala) han procurat la protecció de certs paratges costaners de preservació indispensable, àdhuc amb la intervenció popular com és el cas del referèndum palamosí per a la platja i paratge de Castells (1993).

2 i 3. Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat? Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

Els problemes subsistents tot i el profund canvi institucional poden resumir-se en un de sol: la persistència de la cobdícia dels ciutadans i empreses que operen a la Costa Brava, cobdícia especulativa que continua impeding la realització de l'ideal d'Yvette Barbaza de respectar-la com una joia que pot perdre de cop tot el seu valor.

Aquesta dèria especulativa exerceix una pressió molt forta sobre els òrgans de planificació territorial, tant a nivell municipal com a nivell autonòmic. Recordem que en el

període de vacància de la Llei Estatal de Costes tothom va apressar-se en obtenir i executar llicències municipals d'obres en solars tocant a mar per tal de burlar les restriccions legals, sense trobar cap resistència municipal o autonòmica.

El recurs contra aquesta Llei i els pactes entre PP i CiU

sobre ella presenten un rerefons inquietant, si la devolució a Catalunya de la integritat de competències significa no un guany teòric sinó un pas per a la desprotecció costanera en benefici de promotors i urbanitzadors.

En el cas del paratge de Castells la cobdícia dels propietaris (pertanyents a conegudes famílies catalanes) ha recorregut davant els tribunals el clar resultat del referèndum, amb una evident posició ambiguament «neutral» de l'Ajuntament de Palamós (CiU).

En el cas de l'Escala s'haurà de vetllar en el futur immediat per tal que les cessions per part militar dels grans terrenys que van de Montgó a la Clota no caiguin un dia en mans privades aprofitant una revisió del Pla General.

Tota la responsabilitat d'impedir aquesta natural cobdícia recau més que en els ajuntaments (febles davant les enormes pressions del gran capital immobiliari) en el govern i en el Parlament de Catalunya, els quals haurien de fixar i definir –políticament– la planificació de la Costa Brava (i d'altres) d'una forma clara i contundent que desarmés definitivament les expectatives dels promotors.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

Érem joves, progressistes i idealistes. S'han fet coses però en queden moltes més per fer; un pla territorial costabravenc, definició dels parcs naturals adients, intervenció clara i valenta del Parlament que fixi la situació actual com un «non plus ultra».

Jordi Sargatal

Va presentar al Debat la comunicació *Els Aiguamolls de l'Empordà, reserva necessària*. Actualment és director del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

Seria injust negar que del Debat ençà no hi ha hagut millores ambientals a la Costa Brava. N'hi ha hagut i algunes d'elles han estat molt importants.

D'entre les coses que hem anat a millor, cal destacar:

* La contaminació dels rius, i en conseqüència del mar, han minvat gràcies a la decidida política de construcció de depuradores, per part del Consorci de la Costa Brava i de la Junta de Sanejament. Malgrat tot, queda feina per fer,

sobretot a nivell de vigilar i castigar amb severitat les indústries, granges, poblacions i altres focus contaminants.

* L'estat de la natura en general també ha millorat, tant a nivell legislatiu (Lleis específiques de creació de parcs i de reserves, la Llei d'Espais Naturals catalana, la Ley de Conservación de la Naturaleza a nivell d'Estat, la Directiva d'ocells i la d'hàbitats a nivell comunitari, i el Conveni de Ramsar a nivell mundial) com pràctic (existència dels Parcs Naturals dels Aiguamolls i de l'Albera, la Reserva de les Medes, el projecte avançat del Parc del cap de Creus, els espais del PEIN del Montgrí, del Baix Ter, de les Gavarres i de Cadiretes).

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

Malauradament encara queden temes en els quals no s'ha notat millora, i fins i tot s'han agreujat notablement.

– No s'ha fet pràcticament res per prevenir els incendis forestals i la posterior erosió. Em refereixo a la prevenció lligada a la gestió del territori, no la que es basa en fer pistes forestals que encara degraden més, ni posant vigilància i mitjans, que se n'hi han posat i han anat bé, però que mai seran suficients per aturar els grans incendis.

– No hi ha encara una legislació que protegeixi el paisatge en general.

– Tampoc hi ha una planificació urbanística general. Hi ha Plans Generals de cada municipi, fets amb més o menys encert i correcció segons els casos.

– En la planificació dels ports esportius no s'ha tingut en compte els criteris conservacionistes, i es corre el perill de convertir la franja d'aigües més propera a la costa en una immensa autopista per a vaixells.

– Finalment, i malgrat que hi hagi moltes lleis de conservació, es compleixen poc i no hi ha una veritable vigilància del medi. Es pot dir que amb temes de guarderia forestal, de caça i de pesca hem anat a menys.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

Els problemes que han aparegut nous són deguts a la concurrència humana, massiva durant l'estiu.

L'espècie humana no deixa de ser i formar part de les poblacions animals i per això té limitacions d'espai i de recursos, sobretot l'aigua. Aquestes limitacions són preocupants en alguns llocs de la Costa Brava.

Els altres problemes van lligats a les activitats descontrolades i productores d'una greu contaminació acústica, em refereixo a les motos d'aigua (d'altra banda perilloses per als banyistes)– i als ultralleugers, que empastifen de soroll el mar i el cel.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

De fet fa vint anys, pensàvem que amb la democràcia tot es resoldria, que es farien uns Plans Generals perfectes, hi hauria una ordenació global acurada, es farien Parcs i Reserves arreu, hi hauria en definitiva una ordenació que tindria

en compte el paisatge i la natura, i no es repetirien mai més les actuacions especulatives ni les aberracions paisatgístiques.

Però com en tot, els éssers vius tenen capacitat d'adaptació, i els especuladors s'han transformat en allò que els ha convingut, i passats els primers anys d'adaptació han continuat fent, potser més vigilats i per això s'han fet menys barrabassades, però déu n'hi do.

L'altra reflexió seria respecte a la reivindicació de construir un gran parc temàtic, tipus Port Aventura, a la Costa Brava, per no perdre competitivitat turística. Trobo que la Costa Brava, i les comarques que té al darrere: l'Empordà, la Garrotxa, la Selva, el Pla de l'Estany, el Gironès, tenen un immens Patrimoni Natural i Cultural que s'hauria de potenciar, creant una multitud d'equipaments per revaloritzar aquest Patrimoni: Centres d'Informació de Parcs i Reserves, Ecomuseus, Museus Temàtics, etc. És a dir, tot allò que faci que el visitant pugui omplir satisfactòriament el seu temps, i a la vegada col·labori a mantenir el Patrimoni i afegeixi coneixements al seu bagatge.

Tenim Natura per oferir, ara el repte és fer un gran Parc Natural que comenci al Montgrí i les Medes, agafi els Aiguamolls de l'Alt Empordà, el Cap de Creus, l'Albera, les Salines, l'Alta Garrotxa, la Zona Volcànica de la Garrotxa, el Pla de l'Estany, les Gavarres, les muntanyes de Begur i finalment els Aiguamolls del Baix Empordà. Això seria apostar pel futur, amb garanties i mantenint el territori.

Si continuéssim degradant el litoral fent més construccions, qui ens assegura que podrem llavors atreure visitants, i si d'aquí uns anys és mèdicament desaconsellat prendre el sol? Us imagineu què passaria a la costa? De fet fa només quaranta anys ningú no s'hagués imaginat el desenvolupament que tindria la Costa Brava. I pensem que les coses poden canviar amb els anys.

Eulàlia Velasco

Va presentar al Debat la comunicació *Un pas més en la destrucció de la Costa Brava*. Actualment és professora al Departament de Biologia Vegetal de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

En l'aspecte de la contaminació de les aigües marines properes a la costa, la construcció d'emissaris submarins per conduir les aigües residuals ha comportat una notable millora en la qualitat de les platges.

L'elaboració, a principis dels anys vuitanta, del Pla de Ports Esportius i el fet que s'hagin respectat, en general, les seves recomanacions ha comportat que, en els darrers quinze anys, no hagin proliferat aquests tipus de ports en la mesura que feia preveure el descontrol existent abans de la redacció d'aquest Pla.

S'ha creat la Reserva Marina de les illes Medes. Pel que fa a la zona del Cap de Creus sembla que, donat l'avançat

estat de la redacció del projecte de preservació, es pot considerar garantida la seva protecció.

Ha millorat molt la xarxa viària comarcal, que actualment es pot considerar adequada i suficient a les necessitats de tota la zona.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

Continua sense existir una política global i seriosa de protecció del paisatge.

En la qüestió de la gestió urbanística continuen els mateixos problemes. En general s'observa que el sector públic té, inexplicablement, un afany especulatiu comparable al del sector privat i que es mantenen bona part dels trets negatius del 1976. Això no ha millorat, tot i que l'Administració Pública sigui autòctona i democràtica.

Ha continuat el desinterès per alguns nuclis històrics, totalment desprotegits del més mínim control urbanístic, que han quedat, en molts casos, absolutament despoblats amb la substitució d'edificis antics per d'altres fets de nou, que no tenen cap respecte per les característiques constructives del país.

Continua essent qualificat de sòl urbanitzable o industrial qualsevol indret en el qual tingui interessos la gestió privada (o la pública).

Continua l'acció especulativa estrangera amb les mateixes característiques de circuits tancats i agreujada per la integració de l'Estat espanyol a la Unió Europea.

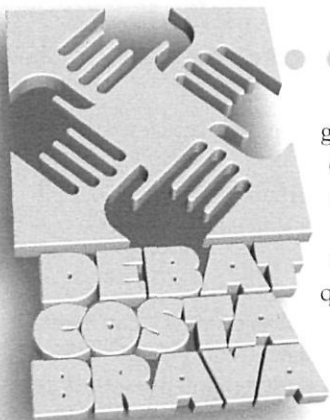
És vigent encara la tècnica urbanística basada en models atomitzadors i en les fórmules de ciutat-jardí (habitatges unifamiliars).

El deteriorament que provoca la invasió turística en els seus vessants de trencament de la vida tradicional, de falsejament de les fonts populars de cultura, d'abandó de les feines tradicionals i de relació fonamentalment mercantilista entre consumidors i subministradors, no s'ha corregit; ben al contrari, en general, ha augmentat la distància entre la població autòctona i els visitants; en els darrers anys, a més, la proliferació de comerços i d'establiments hotelers regentats per estrangers ha establert una mena de nuclis tancats que funcionen com un submón desvinculat de l'entorn.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

No s'ha promoció en absolut el ferrocarril que, com a transport col·lectiu presenta molts avantatges sobre l'autocar el qual, a més d'incrementar la pol·lució, agreuja les dificultats del trànsit per carretera. Caldria recuperar els traçats de ferrocarril ja existents (Girona - Sant Feliu de Guíxols), crear-ne de nous, si és necessari, i oferir un servei eficient en els trams ja existents.

L'obertura de camins i l'asfaltat de molts dels camins rurals incita el turisme a arribar a zones de conreu o de petites superfícies ocupades per boscos i garrigues. Aquests mosaics de comunitats naturals i de conreus contribueixen a mantenir un paisatge equilibrat i biològicament divers, encara que les seves dimensions siguin reduïdes. L'activitat agrícola és respectuosa amb aquests espais que s'han mantin-

gut al llarg del temps, en canvi, el trepig i la presència de grups de gent més o menys nombrosos, ocasiona la roderalització d'aquestes àrees i, en conseqüència, la seva degradació.

La instal·lació de Clubs de Golf suposa una agressió a l'entorn natural que presenta dues vessants: d'una banda,

la gran demanda d'aigua que comporten, imprescindible per mantenir la cobertura de gespa en un país mediterrani, implica una enorme disminució de la quantitat d'aigua que podria ser utilitzada per regar els conreus; d'altra banda, la franja, a voltes molt ampla, veïna als Clubs de Golf és envaïda d'hotels per tal de rendibilitzar les instal·lacions del Club, i, recíprocament, per allotjar-hi els possibles clients; a continuació, aprofitant la infraestructura, es creen urbanitzacions i càmtings que creixen radialment i converteixen en urbana una gran superfície. En aquest sentit, és paradigmàtica l'evolució a l'entorn del Golf de Pals: l'any 1976 era una clariana de gespa en mig de la pineda instal·lada sobre les dunes, i limitada a llevant per una platja, pràcticament verge, de molts metres d'amplada; en l'actualitat és al mig d'una ampla zona urbana en la qual proliferen des dels càmtings a les segones residències i els blocs d'apartaments i d'hotels.

La política catalana en l'àmbit econòmic, industrial i urbanístic no s'ha orientat al reequilibri comarcal sinó a l'interès especulatiu. Cal que les petites empreses (fusteries, tallers artesans de tipus divers, etc.) s'integrin en les poblacions, reservant les zones industrials per empreses sorolloses, contaminants o amb problemes específics de transport, la qual cosa, contribuiria a mantenir la vida en les poblacions.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

La protecció d'indrets concrets de superfície forçosament limitada, és insuficient. Cal remarcar grans àrees lliures de l'especulació (urbanitzacions, zones industrials, etc.). L'ús com a espai de lleure de zones reduïdes (per exemple Aiguamolls de l'Empordà) compromet seriosament el seu caràcter de reserva natural.

El disseny del Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN), que semblava una bona mesura per preservar algunes petites àrees que encara resten al nostre país, ha esdevingut, com en el cas dels parcs naturals, una actuació amb més imatge que efectivitat. És per això que, al mateix temps que es delimiten les àrees a protegir, es dissenyen itineraris i tota mena d'estratègies per tal d'omplir-les de visitants. Amb això es rendabilitza políticament la preservació de petits indrets, i, al mateix temps, s'inicia la seva degradació, que possiblement no s'hauria produït si no s'haguessin donat a conèixer.

La crisi del turisme respon a un problema senzill: cal triar entre turisme de qualitat i turisme en quantitat. La degradació que ocasiona la captació de turisme a qualsevol preu va en detriment de la seva qualitat. S'ha optat

per una actuació especulativa: urbanitzar, fer càmtings i grans blocs d'hotels ran de mar, i s'ha degradat tan notablement el territori que el turisme de qualitat ha perdut tot interès per la nostra costa, ja que es pot permetre de triar un lloc ben conservat en altres països.

S'observa que la recuperació de les nostres institucions i la democratització dels ajuntaments no ha suposat la correcció d'alguns dels defectes que presentaven les administracions d'abans del 75: tot i que es detecta la disminució de l'especulació barroera i descarada, puntualment encara es donen actuacions en què els interessos de particulars (vinculats o no a l'administració) passen per davant dels de la col·lectivitat. La integració de tècnics capacitats en els organismes públics no és cap garantia d'una gestió correcta, atès que, sovint, les decisions polítiques passen per davant dels criteris tècnics.

Cal instaurar mecanismes de protecció del país que controlin els intents d'especulació per part dels ajuntaments que els fomenten, s'ha demostrat que el Departament d'Urbanisme de la Generalitat no sempre actua en aquest sentit. Cal legislar la preservació del paisatge amb lleis del màxim rang, per tal d'evitar que un govern concret destrossi el que queda de costa i, sobretot, de la franja no estrictament costanera de les comarques afectades.

Josep Vicente

Va presentar al Debat la comunicació *La vida tradicional transformada pel turisme*. Va ser alcalde de Sant Feliu de Guíxols.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

La xarxa d'infraestructures de depuració d'aigües residuals ha fet possible que *el litoral se sostingui com a espai disfrutable*. L'estat de la qüestió, llevat d'algunes situacions molt puntuals està estabilitzat en un nivell plausible (o sigui, millorable).

En termes generals, les *platges*, pel que fa a la qualitat de la sorra, són objecte d'una atenció correcta i *mantenen un bon nivell de potabilitat*, malgrat càrregues de sobreús a l'estiu. La *neteja urbana* s'ha tecnificat també i per bé que millorable, no deixa de ser *eficaç*. Han millorat, però queden pendents de solucions més actuals, els *abocadors*.

Globalment, en les qüestions de la *salubritat s'ha parat el cop*. Pel que fa a la *pol·lució sonora*, ja és una endèmia que sembla que l'única protecció ha estat l'haver-s'hi acostumat.

El *canvi a la democràcia* ha potenciat el sector públic en relació al privat. La pressió de les realitats imposant una possibilitat ha motivat un *statu quo* que si ha aturat una tendència al camp qui pugui, *no ha evitat suficientment un cert progrés del deteriorament*, uns anys explosiu, ara més controlat. És cert que sobre el litoral plana una llarga atonia en la construcció. Hi ha molt més rigor del que hi havia en la gestió urbanística, i, per altra banda, més o menys correctes, pràcticament tots els municipis del litoral tenen els seus PGOUs.

La *intensificació de la xarxa viària* ha aconseguit ser *excessiva i insuficient alhora*. Ha trinxat el territori, com arreu, allun-

yant el que és proper i acostant el que és llunyà. Tot tendeix a prioritzar l'automobilista. Una tendència que és general.

El retrobament amb *la democràcia* ha representat un canvi d'ambient, que ha tingut reflex en cada un dels temes que es puguin tocar. Hi ha més *capacitat de gestió als ajuntaments*, però els municipis són excessivament tutelats o potser fins i tot «tutorats». Els seus ingressos s'han multiplicat entre quinze i vint vegades, però han crescut molt més les seves obligacions envers els veïns. La *resposta col·lectiva a l'oferta democràtica*, adoleix de passivitat i un cert fatalisme. La democràcia no simplifica les coses, més aviat és una major complexitat, a la qual l'hedonisme que circula i l'arítmia estacional del turisme no estimulen a participar.

L'ensenyament ha estat situat en un bon nivell quant a la seva *generalització*; els continguts i l'estructura organitzativa són temes en constant intent de definició, o sigui en una indefinició estable. La creació de la *Universitat de Girona* és altament *positiva*. Una raonable *descentralització* de la UdG en certs punts del territori i en temàtiques concretes, seria raonable i beneficiosa. Quan fos possible i la UdG fos prou potent.

Els *serveis per a la sanitat* han arribat a un punt de notable eficàcia.,

En resum, aquest primer apartat de l'enquesta sobre millores detectades, es resumeix per als punts esmentats, en un no pas prou però déu-n'hi-do.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

S'ha confirmat la implantació de la *massificació estacional*. El pes sobre la capacitat de càrrega del territori és excessiu, però en això el retrocés no sembla possible. *L'economia és mediocre amb tocs de vulgaritat*. El litoral és un àmbit que viu en la rutina i conviu amb el propi escepticisme, confluència que és causa de trivialització. No s'ha aconseguit una *complicitat* suficient dels forasters en la vida ciutadana. El litoral és més un espai per al consum que de participació.

La posta en pràctica del *PEIN* va a pas de cargol. Per posar un exemple, res no s'ha fet a les Gavarres quan Gavarres i litoral, si les coses han d'anar per camins de racionalitat, es complementen. En zones hiperurbanitzades, *el patrimoni natural és un bé de benestar i racionalitat sotmès a agressions*.

En els vint anys transcorreguts s'ha evidenciat l'escàs atractiu d'aquest litoral per al *tràfic marítim comercial*. Els tonatges manipulats han baixat (si bé Palamós manté una certa activitat) sense que la perspectiva sigui encoratjadora. Són tendències externes fora de l'abast les que determinen aquest tràfec. I pel que fa a *bases nàutiques*, la febre, per sort per al litoral, ha baixat. Alguns punts s'han salvat, si més no *provisionalment*, d'altres no.

La persistència en l'*especialització* exclusiva i excloent del litoral en l'activitat turística, *ha allunyat la possibilitat d'alternatives complementàries de la principal*. La il·lusió que hi va haver de suplementar, equilibrant-la, l'activitat turística definidora del territori amb empreses creadores de béns tangibles, s'ha evaporat. Les zones «industrials» que s'han promogut, tenen escàs èxit i la majoria de les ocupacions són amb finalitats de magatzematge, necessari per a la centralització i distribució de productes. La relació llocs de

treball/espai ocupat en aquestes activitats fa que la seva utilitat en els aspectes de l'ocupació sigui migrada. En aquestes condicions no hi ha perspectiva per a la diversificació d'una convenient oferta professional. La seva mancança és causa d'empobriment humà del litoral.

El *progrés en l'autonomia* ha possibilitat una política turística amb major atenció a l'autòcton identificador, al mateix temps que tot s'ha globalitzat. La revaloració del dinspaís ha estat notable. La costa ha après que per si sola era insuficient. Potser no faria cap mal a l'economia del sector turístic si el litoral pogués oferir-se com «menys turístic i més acollidor». Assumint la massificació dels mesos punta, cal remarcar amb «propostes imaginatives» —un tòpic— l'agradabilitat de pràcticament tot l'any, la complaença de viure prop d'aquest mar.

La hipermercantilització de l'economia global, ha fet que, irremediablement, les relacions humanes siguin mercantils, la simple oferta i demanda.

Per tardana que hagués arribat la *Llei de Costes*, no deixava de ser si no un remei, almenys un paliatiu. Sembla que ara està en perill.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

El *Debat* va preveure moltes coses. De fet, els problemes que han emergit en l'interval són el deterior, potser contingut, però persistent, de certs temes detectats llavors. Són, més que problemes nous, noves versions de problemes vells.

És d'urgència la redacció i posta en execució del que podria dir-se'n *Pla Estratègic del litoral, o Pla de Futur*. Com que sobre el litoral hi ha un *continuum urbà* és necessària la visió del conjunt i els detalls, el que aproximadament podria dir-se'n *metropolitzar el territori*. És una qüestió d'equilibri interactiu *entre interès global i competències locals*. I dins d'una proposta global, fomentar la coordinació en les actuacions en *espais plurimunicipals* amb denominadors comuns geogràfics, històrics i potencials. Municipis als quals tot els acara, de fet viuen d'esquena (la Vall d'Arosant Feliu per exemple).

Si s'ha difuminat la perspectiva que fa vint anys podia haver-hi d'atraure activitats industrials de «béns pesants» en espais agençats, subsisteix accentuada la conveniència de diversificar l'economia del litoral. Seria convenient explorar les possibilitats d'explorar el que podria donar de si el *treball des del domicili* que s'està estenent en zones com ara la nostra. L'agradabilitat que malgrat hi ha al territori, la proximitat de la Universitat de Girona, la bona xarxa sanitària, la neu a curta distància, avantatges que sumats a una imprescindible estimulació d'una activitat cultural diversificada són atots que es podrien posar sobre la taula. Cal fer mans i mànigues per a la *requalificació econòmico-laboral* del litoral.

Per bé que la sensibilitat col·lectiva per la qualitat de vida urbana ha anat i està anant a més, no és pas suficient per reduir els efectes negatius del que s'ha fet en les dues grans onades constructores. Caldria pensar en un *urbanisme de restitució*.

Sobre aquest mateix espai de reflexió: En força poblacions, majorment alguna de les de més entitat anterior al turisme, s'ha produït un progressiu deteriorament de la *vivenda urbana tradicional*; és veritat que s'han recuperat o

estan recuperant-se monuments i barris històrics, però això no vol dir que es posi l'atenció deguda en el que en diríem «barris vells». L'estimulació de la recuperació-rehabilitació d'aquest segment del parc d'habitatges contribueix a revalorar patrimoni urbà, a més d'ajudar la pulcritud i

imatge urbanes. Una campanya informativa dels estímuls existents (subvencions a fons perdut, etc.) afegint-n'hi de procedència municipal, podria remoure aquest espai del patrimoni d'habitatge que sovint està degradant-se.

En el transcurs d'aquests anys el litoral s'ha anat redefinint com un espai de lloguer d'apartaments i xalets per vacances i d'habitatges en propietat per a segona residència més que no pas d'acolliment en hostaleria, que ha baixat. D'aquests darrers, els més fidels a la costa, passen aquí una tercera part de l'any, caps de setmana tot l'any i els diversos temps de vacances. Són, de fet, veïns intermitents, els quals, malgrat aquesta condició, són una mica aliens a la vida ciutadana. Vénen, fan els seus consums i tornen l'altre divendres. És una dimensió nova de l'ús de les poblacions del litoral, que no sé si està estudiada i, si ho és, ho ha estat més enllà d'una finalitat estadístico-tributària.

Aquesta constatació, afegida a la perspectiva que ara s'obre del treball des del domicili, són aspectes emergents de la realitat que podria ser convenient definir i posicionar-se sobre elles.

Aquest litoral, alhora que una definició de línies mestres globals que seria el Pla Estratègic, necessita que els municipis posin atenció als detalls, enriquint-los, explorant i polint tots els factors de persistent agradabilitat. Una cosa és les atraccions per a unes vacances i una altra generar atractius per als usuaris intermitents regulars i els qui, amb les facilitats en creixença de les tecnologies de la comunicació, poden veure en el litoral una oferta de qualitat de vida suggestiva. Quan aquest litoral ha anat esdevenint-se una joguina gastada, es fa necessari recuperar la necessària frescor.

Andrés Zimmermann

Va presentar al Debat la comunicació *Experiencias y reflexiones de un extranjero*. És un empresari turístic de Castell-Platja d'Aro.

1.— En quins dels aspectes detectats pel Debat creu que ha millorat la situació de la Costa Brava al cap de vint anys?

a) En infraestructura en general: serveis com telèfon, electricitat, aigua, gas i transports públics.

b) En carreteres: ara hi ha molts de pobles amb circumval·lació, s'han millorat sensiblement els accessos a autopistes, pobles i platges. La senyalització i la qualitat de les carreteres ha millorat en tots els aspectes.

c) Depuradores, canalitzacions i neteja. Tant el mar com els pobles es veuen més nets.

d) Ajuntaments moderns, renovats tant en l'aspecte extern com en la seva capacitat administrativa per a un poble modern.

e) Escoles molt més eficaces i actualitzades.

f) Hi ha més jardins i espais verds, i també pàrquings.

g) Ha augmentat la prosperitat, la vida és més còmoda en general. Hi ha de tot i es pot comprar de tot. Ja no cal anar a Andorra ni a Perpinyà, i ja no hi ha res a envejar als que vénen de l'estranger. Aquí es troba de tot: des del cotxe *guai* passant pel salmó fumat fins al *pomo*, no hi falta res de res.

Aquesta abundància només té un petit defecte: l'únic que hi manca és el diner. Ja no es pot comprar més, perquè s'ha gastat tot el diner per adquirir les coses que no es tenien abans. La gent s'ha endeutat fins a les orelles.

L'única cosa bona d'aquest procés imparabile és que la gent ha adquirit un nou amic, soci i paràsit en una sola persona, que comparteix la seva vida en tot moment.

Endevinalla: qui és? —El banquer de la cantonada.

2.— Quins considera que són els problemes antics que encara es mantenen o que s'han agreujat?

a) Les construccions a base de gratacels fetes fa anys a la costa continuen essent un gran handicap. Molts edificis d'aquests necessitarien una renovació, però qui ho paga?

Als baixos d'aquests immobles s'han instal·lat cafeteries i bars, que canvien cada any d'amo, el qual fa l'impossible per aprofitar la curta temporada.

b) La contínua construcció indiscriminada d'apartaments i d'altres immobles segueix deteriorant el darrer paisatge verge que encara queda a la costa. Les solitàries «ruïnes» d'aquests apartaments, semiacabats, abandonats, deteriorats, tancats o no venuts, són un atac directe a la vista i només serveixen per abocar-hi deixalles i per donar soplug a tota mena d'indesitjables.

c) La construcció de massa golfs, nàutiques, complexos comercials amb centenars de botiguetes. D'aquests negocis, la majoria no veurà en sa vida números negres, i més endavant es convertiran en un llast per a la comunitat de veïns. Al final, seran una ruïna per a tots.

d) Massa bars, massa botigues, massa apartaments, massa supermercats. Massa de tot. *Hi hauria d'haver una reglamentació que actués de fre quan hi ha saturació d'una mateixa línia de negocis. L'administració hauria de denegar-los el permís d'obertura.* Sé de sobres que això que dic és tòpic, però es podria intentar com a solució. També cal mirar que no s'obrin més negocis sorollosos com bars, discoteques, pubs musicals, etc., en zones purament residencials.

3.— Quins problemes no previstos en el Debat li sembla que han aparegut amb posterioritat a la seva celebració?

a) La crisi i la competència i la ràpida davallada del turisme de qualitat a la nostra costa, per culpa de la crisi generalitzada. En té bona part de culpa l'especulació, especialment per part dels països amb turisme de masses, que han finançat amb les seves pessetes, marcs, francs suïssos, dòlars i iens infraestructures turístiques a països pobres, però exòtics, i que superen les nostres en qualitat i preu. També en té la culpa la competència brutal entre línies aèries i entre agències de viatge.

Aquestes són, a grans trets, les raons per les quals es pot viatjar per quatre duros a països d'Amèrica central i del sud, d'Àsia, etc. No podem competir amb aquells preus. A més, això d'aquí és una mica més tronat. La costa està tapada per un mur de ciment que ha destrossat el paisatge. La gent ja no és tan amable com abans, tampoc. Aquí, tot resulta, ara, menys típic i menys exòtic. Fa anys, es viatjava a la primavera i a la tardor a la Costa Brava. Això s'ha acabat per culpa de la competència.

La temporada és cada vegada més curta. De solucions, però, n'hi ha. Cal una bona administració estatal i local, que doni suport al turisme d'una certa qualitat. Crec sincerament que el més important és el suport des dels estaments locals, més directament familiaritzats amb els problemes i necessitats del turisme. Un bon *foment de turisme* que comptés amb l'ajut de bons professionals de l'hostaleria seria capaç de capgirar la situació actual. Cal remarcar, quan es fa propaganda, que estem a Europa, i que venir a la Costa Brava en cotxe, des de qualsevol punt del continent, és molt fàcil i ràpid. Vas de casa a casa, sense transbords, sense haver de viatjar de 6 a 12 hores en una llauna de sardines per, al final, fer un nou transbord i arribar a la destinació final dues hores més tard.

b) Crec que han augmentat també les bretolades, les pintades, els robatoris i la inseguretat en general.

4.— En l'àmbit de la seva especialització i/o de la seva intervenció personal en el Debat, quina opinió li mereix la situació actual de la Costa Brava en relació a les propostes fetes fa vint anys?

Si rellegeixo el meu escrit d'aquell temps sobre el passat en el Debat Costa Brava, pàg. 269, em fa l'efecte que està

escrit el 1996. La situació actual i el futur immediat de la Costa Brava no els veig com a positius.

Estem en un gran canvi o, més ben dit, ens hem d'adaptar al gran canvi que s'inicià fa anys, i que encara continua. Res no serà com abans. Em refereixo, en especial, al nostre turisme. A part de les millores al litoral, reflectides en el paràgraf primer, no hi ha hagut gaire progrés quant a hostaleria i la parahostaleria en general. Més o menys, s'ha mantingut el que s'havia bastit als anys 60 i 70. És possible que més endavant s'hagin aixecat més centres comercials, amb centenars de botigues, moltes de les quals, avui, són buides. És possible que s'hagi fet algun altre hotel, de categoria mitjana-alta. Però, atès l'alt cost de manteniment d'un hotel durant la temporada, el propietari l'hauria de tenir al complet un mínim de quatre mesos. I això només ho pot aconseguir actualment mitjançant les agències de viatges. Aquestes entitats, per allò de la competència, espri-meixen l'hoteler, que s'ha de conformar amb el que tinguin a bé donar-li. Aleshores, l'hotel no pot mantenir el seu antic *standing*, ha de baixar prestacions, i s'acaba convertint en una mena de caserna.

S'han construït, també, alguns complexos d'apartaments, alguns molt bons i cars, i que ja no es venen. I si s'han venut, els propietaris se'n volen desfer pels alts costos de manteniment. També s'han fet algunes aglomeracions d'apartaments i cases adossades d'aspecte força horrorós. Tot això, a costa de la natura i el paisatge.

S'ha construït massa, i es continua construint. Si et passeges per la Costa Brava, a tot arreu veus cartells grans i petits amb la paraula *venda*. Alguna cosa va molt malament.

La Costa Brava vista per la nova generació

Hi ha tota una generació de persones expertes en les matèries abordades fa vint anys pel Debat Costa Brava que, per raons òbvies d'edat, no van participar en les seves sessions. En el proper número de la *Revista*, i com a complement d'aquest dossier, tres representants qualificats d'aquesta generació postDebat analitzaran la situació de la costa en relació a cadascun dels seus àmbits:

Ramon Fortià

L'ordenació del territori i la preservació de l'entorn natural.

Lluís Mundet

La situació econòmica i turística.

Santi Massaguer

La vida col·lectiva i els seus aspectes humans.